

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 1' (61/507) 2006

**EESTI KORRALDAB
VÕIDUPÄEVAL
MEREPARAADI**

START

**KAITSELIIT ULATUB
SÕRVE SÄÄRE TIPPU**

**PLAANIDE KOOSTAMISE PROTSESS
SÕJAVÄES JA VÄLJASPOOL SEDA**

SELLES NUMBRIS TEEB STARDIPAUGU NOORTELISA PROOVIKIVI

LK 5

LK 7

LK 42

LK 10

LK 17

EESTI KORRALDAB VÕIDUPÜHAL OMA ESIMISE MEREPARAADI

Neliteist aastat Eestis korraldatud võidupüha paraad on jõudnud Saaremaale. Maakonna võimalusi arvestades korraldab Eesti Vabariik selle Saaremaa valmiva süvasadama akvatooriumis Küdema lähel oma esimese mereparaadina. Suvel saavad saarlased ja külalised näha Eesti ja paljude liitlasriikide sõja- ja purjelaevu. Loe lk 7.

KAITSELIIT ULATUB SÕRVE SÄÄRE TIPPU

Arno Tali Sihtkapitali ja Hansapanga terve ja tugeva pere preemia sai teiste hulgas Saaremaal Sõrves elav kaitseliitlik perekond Pruul 12

MIS JUHTUB MISSIOONI ESIMESTEL KUUEL

Seniste missioonikogemuste põhjal analüüsib Rahuoperatsioonide Keskuse kaplan leitnant Gustav Kutsar riske ja probleeme, mis võivad ette tulla missiooniüksuse sees esimestel teenistuskudel 15

TÖÖTAV KOER ON ROHKEM KUI LEMMIKLOOM

Kodu ja riigi kaitsmisega seotud ametid peavad inimeste kõrval ka koerad. Tartumaa tüdruk Hanna Truu koolitab oma Tristanit päästekoeraks 36

Eripärane Eesti	6
Reservohvitseride Utria dessant 2006	10
ESTGUARD-1 kolmandat kuud Bosnias	17
Fotoreportaaz Erna retke parimate kaitseliitlaste reisisist Šveitsi	18
Soome rindenaised tutvustavad oma ajalugu	19
Kaitsejõudude sümbolika korrastamisest	22
Plaanide koostamise protsess sõjaväes ja väljaspool seda	24
Kuidas Kaitseliidu Tartu malev Pärnus käis	29
<i>Practical shooting</i> ehk taktikaline laskmine	31
Kirjatuvid ja kommunikatsioon. Alustab noorteleht Proovikivi	33
Kärstna lahingumäng 14. korda	34
Orienteerumine algab kaardist	38
Vastaja võidab alati. Ülesandeid ja ristsõna	40

Ivar Jõesaar, kapten

Kaitse Kodu! on jälle stardijoonel

Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu! astub täna oma lugejate ette uues kuues ja teistmoodi. Kui tahta otsida uuendamise põhjendust, kõlbab selleks näiteks sõnum läinud aasta lõpust, et kaitseliitlasi sai 10 000, või tänavune tõdemus, et taaskordselt taaskäivitatud ajakirja on tehtud juba 11 aastat. Või hoopis see, et Kaitseliit on ise ka märkamatu teisenenud.

Miks just selline rõõmsavärviline? Kaitseliit on küll väärrikas kaheksakümne kaheksandat eluaastat astuv vanahärra, kuid ei saa unustada, et viiskümmend sellest istus ta tegevusetult võõra võimu vangilaagris ning mõnigi noore aja teadmine või oskus on ära ununenud. Näiteks Kaitseliidu nisukollane, omal ajal ka india kollasena kirjeldatud tunnusvärv. Taastamisaja uuenenud värvitaju ja moodsad *tehnocolor*-toonid on teisenanud Kaitseliidu tunnusvärvi paljude malevate uutel lippudel ja muul sümboolikal erksaks tibu- või võilillekollaseks. Pantone värvitabelites kinni kujunduskunstnikele ei ütle määratlus india kollane enam midagi. Ainsana on vana värvitoon ehedalt säilinud vaid algselt Kaitseliidu teenetemärgina asutatud Kotkaristi muareelindil. Ja just sellelt, tänapäeval valdavalt teenekate politseinike vormikuue rinda ehitavalt ordenilindilt olemegi tuletanud ajakirja uued põhivärvid – Kaitseliidu oranžikaskollase ja rukkilillesinine. Uutes värvides Kaitse Kodu! on kavas tänavu teha kaheksa numbrit.

Kuid värvilisus pole ainuke uudsus. Läänud aasta lõpul said kõik malevad endale kõbusad digitaalfotokaamerad. Kui nüüd ei ole Kaitse Kodus! ühtki pilti malevates aset leidnust, on iga kaitseliitlase kohus keerata oma maleva pea-liku nõopi ja küsida selle asjamehe nime, kes pidi pilte Kaitseliidu kodulehe pildigaleriisse ja ajakirja toimetusele saatma. Saatja ei tohiks muidugi unustada lisamast kes, kus, mis ja millal ning ka kuidas ja miks.

Uut särtsu oleme katsunud tuua ka ajakirja noortelehekülgedele, mida selles numbris on varasemast rohkem. Et see ka edaspidi kestma jääks, ootame appi Kaitseliidu noori endid – nendes ju põleb veel noorusetuld. Uued interaktiivsed ideed ja kaastööd on oodatud ning toimetus mängib kaasa.

Ja lõpuks, kuid mitte sugugi viimaseks, on toimetusel sõnum ka Kaitseliidu kõvematele tegijatele: Kaitse Kodu! kutsub sõnakamaid kaitseliitlasi kirja panema oma seiklusjutte, mida seni on vaid väliõppustel lõkke ääres uuemate tulijate inspireerimiseks pajatatud. Pange aga jutule märgusõnaks “Minu vinageim kogemus Kaitseliidus” ning saadke lugu aadressil postkast@kailseliit.ee teele. Erksaimad mälestused avaldame ja peame autoreid ka muud meele.

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT
Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:
kpt Ivar Jõesaar

MAKETT JA KÜLJENDUS:
Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee

TOIMETUS:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 731 4151, 717 9155
Faks 731 4150, 717 9150

Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kailseliit.ee
kaitse.kodu@sk.edu.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

KAITSELIIT INTERNETIS:
www.kailseliit.ee
www.alutaguse.ee
www.jogevamalev.ee
laane.kailseliit.ee
www.staap.ee
www.hot.ee/parnuki
polva.kailseliit.ee
rapla.kailseliit.ee
tallinn.kailseliit.ee
akm.zzz.ee
www.hot.ee/laanemk
nomme.kailseliit.ee
yhend.kailseliit.ee
www.virumalev.ee

Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8

KESKKOGU KINNITAS KAITSELIIDU EELARVE

Raplamaale Alu mõisas asuvasse Kaitseliidu liidu Kooli 26. jaanuaril kogunenud Kaitseliidu keskkogu kinnitas Kaitseliidu 2006. aasta eelarve, mille suurus on 2006. aasta 201 miljonit krooni. Lõviosa sellest moodustab riigieelarvest saadav 196 miljoni kroonine toetus. Mullu sai Kaitseliit riigieelarvest pea 180 miljonit krooni. Eelarvekasvu taga on eelkõige Kaitseliidu valveüksuste kulu, kelle valvata on riigikaitse lised objektid üle Eesti, aga ka Kaitseliidu mehitatud välismissioon ESTGUARD Bosnia-Hertsegoviinas.

“Kaitseliidu ülesanded laienevad, samas kasvab ka

Kaitseliidu keskkogu Alus 26. jaanuaril 2006. Foto: arhiiv

üldine elukallidus,” selgitas eelarvekasvu Kaitseliidu ülem major Benno Leesik.

Ta ütles, et eelarveraha pole organisatsioonile ees-

märk, vaid vahend peamiste ülesannete täitmiseks nii riigi kui ka kodanike turvalisuse tagamisel. **KK!**

TARTUS AVATI EESTI MOODSAIM LASKETIIR

Eesti kaitseväge juhataja viitseadmiraal Tarmo Kõuts, Kaitseliidu ülem major Benno Leesik ja Riigikogu riigikaitse komisjoni liikmed osalesid 26. jaanuaril Tartus Nooruse tänav 9 asuvas Tartu Ülikooli õppehoones Eesti moodsaima siselasketiiru avamisel.

Tiiru avamise ametlikule osale järgnes viitseadmiraal Tarmo Kõutsi, major Benno Leesiku ning Akadeemilise malevkonna ja

ühtlasi Tartu Ülikooli esindaja Ernst Tungeli jõukatsumine sportpüstolilaskemises.

Tartu Ülikooli, kaitseministeeriumi ja Kaitseliidu koostöös valminud uus kompleks saab olema riigikaitseõpetuse ja laskeharjutuste keskuseks, kuhu kuuluvad lasketiir, täisvarustusega õppeklass ja Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemilise malevkonna kodu. Tartu ülikooli(de) üliõpilasi, õppejõude ja vi-

listlasi koondav malevkond saab oma kasutusse lisaks õppeklassile ja lasketiirule olmeruumi, sauna ning ruumi varustuse hoidmiseks ja relvade hooldamiseks.

Eesti nüüdisaegsaim siselasketiir on ehitatud rahvusvahelistele nõuetele vastavaks: tiirus on neli tänapäevase tehnikaga ja seadmetega varustatud 50-meetrist rada. Lasketiiru ehitamine läks maksma ligi 3,8 miljonit krooni.

Kaitseliidu Tartu maleva pealiku kapten Asko Areni sõnul sündis Nooruse tänav õppehoone keldrisse kunagi ehitatud ja 1976. aastast tühjana seisnud lasketiiru rekonstrueerimise idee 2001. aastal. Sellekohase ettepaneku tegi sama maja keldris asunud remonditöökojas töötanud ja vajadusel ka Kaitseliidu relvi hooldanud kaitseliitlane Lembit Sütt, kelle silmad kahjuks tiiru valmimist näha ei jõudnuki. **KK!**

Tartu lasketiiru avamisel peeti esimene laskevõistlus. Foto: arhiiv

SÕNUMID

KAITSELIITLASED MEREREOSTUSE LIKVIDEERIMISEL

Kaitseliidu Harju maleva päästeüksuse liikmed osalesid veebruari algul Harju- ja Läänemaa piiril merereostuse tagajärgede likvideerimisel. Harju maleva päästeüksusesse kuulub 18 inimest ja nad on saanud päästealast väljaõpet, toetamaks päästeteenistusi erinevate õnnetuste tagajärgede likvideerimisel. Kaitseliidu ja Päästeameti koostööd sätestab Kaitseliidu ja Päästeameti koostööleping. **KK!**

KAITSELIIDU I MALEMEISTRI-VÕISTLUSED

Veebruaril algul viidi läbi Kaitseliidu esimesed malemeistrivõistlused. Võistlused olid ringsüsteemis, mis tähendab, et kõik mängisid kõigiga. Igas partiis oli igal mängijal mõtlemisaega 10 minutit. Kohale saabus seitse võistlejat, sh üks naine.

Turniiri võitis Kaitseliidu Tallinna maleva esindaja Lembit Kurs, kes tuli ühtlasi Kaitseliidu esimeseks malemeistriks. Teine oli Taavi Vaher Lääne ja kolmas Mikk Telgmaa Jõgeva malevast. Võistluse ainus naine Liina Nurk Viru malevast jäi üldarvestuses jagama 5.–7. kohta. **KK!**

KAITSELIIDU JUHID KÄISID LEEDUS

Kaitseliidu ülem major Benno Leesik ja Kaitseliidu vanematekogu aseesimees Peeter Lorents osalesid jaanuaris Leedu vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni KASP ülem kolonel Antanas Plieskise kutsel Vilniuses korraldatud sõsarorganisatsiooni 15. aastapäeva pidustustel. 17. jaanuaril 1991 loodud KASP-l on üle 12 000 liikme. **KK!**

Tekst: Toivo Tootsen

Eripärane Eesti

Ei saa pahaks panna, et eestlane peab Eestit maailma nabaks. Nii see meile tundubki – nagu austraallasele Austraalia, jaapanlasele Jaapan ja hiinlasele Hiina.

Mie oleme siin ja muu maailm on meie ümber. Liias on aga see, kui me ei oskagi ennast kõrvalt näha, kui kujutamegi, et kogu maailm tiirleb ainult Eesti ümber ja kõik maailmas sündiv on meie pärast. Selline enesekesksus võib viia vildakate ja teinekord ka Eestile kahjulike otsusteni.

Sellisest utreeritud enesekesksusest tuleneb seegi, et julgeolekuriskidest rääkides või kirjutades arutletakse tavaliselt ikka ainult nii: kas keegi julgeb või ei julge Eestile kallale tungida. Üksnes Eestile tungiti kallale vist viimati 12.–13. sajandil, ent need olid rohkem röövretked kui sõjad. Põhjasõda, Esimene maailmasõda, Teine maailmasõda – nende sõdade eesmärk polnud ainuüksi meie kodumaa vallutamine. Samamoodi on raske kujutada ette, et üks või teine agressor himustaks kallale tungida tulevikus ekstra ja ainult Eestile. Küll on aga võimalik, et mingi järgmise suure sõjalise kriisi ajal on Eesti taas sõja sõtkuda.

Et üksnes meile tõenäoliselt keegi kallale ei tungi, peaksime tegema kõik endast oleneva, vältimaks mõne suure sõjalise kriisi puhkemist. Ainus ja reaalne tee selleks on meie ühiste kaitseorganisatsioonide tugevdamine – osalemine NATO ja Euroopa Liidu kiirreageerimisüksustes. Mida tugevam on NATO ja Euroopa Liidu võime kriise hallata ja oma liikmesriike kaitsta, seda väiksem on ka suure sõjalise konflikti puhkemise tõenäosus.

See ei tähenda aga, et võiksime selle võimaluse täielikult välistada. Just selleks puhuks ongi meil vaja mitte ainult väga head professionaalset kaitsevälaste kontingenti, kelle peamine ülesanne on osaleda rahutagamissioonidel, vaid ka arvestatavat välja õpetatud reservvälaste hulka ja tugevat Kaitseliitu, kes oleksid vajadusel valmis kaitsma iga jalatäit Eestimaad. Sellisel juhul peame suuresti ise enda eest seisma. Eesti võib osutada suure sõjalise konflikti perifeeriaks, ent meile on ka siin aset leidev

sõjategevus elu ja surma küsimus ning me peame olema elukõige võimelised ennast ise kaitsma.

Sellist sõjalist konflikti, kus vahetus võitluses osaleb miljoneid sõjamehi, nagu möödunud sajandi sõdades, tõenäoliselt enam ei tule. Oluliselt on täiustunud ka iga üksiku võitleja tehniline varustus ja võitlusvõime. Vastavalt sellele muutub ka sõjavägede struktuur. Praegune armeede ja brigaadide mudel on vananenud, üle tuleb minna paindlikumale ülesehitusele.

Tunduvalt kasvab iga üksiku sõjamehe väärtus ja tähtsus, rühma või jao asemel on tugeva võitlusvõimega juba ka 3–4-meheline hea väljaõppe saanud grupp kogenud allohvitseri juhtimisel. Tuleb nõus olla sellega, et tuleviku sõjamehe koolitus kestab ilmselt kauem ja läheb ka

tunduvalt rohkem maksma kui praegune ajateenijate väljaõpe. Ajateenistust saab siiski pidada vaid militaarseks põhikooliks, millele tugineks tulevane süvaõpe.

Kas see sõjaline põhikool on kohustuslik või vabatahtlik, on arutelude ja ka

arvutamiste küsimus. Arutamise küsimus aga ei tohiks olla see, et Eesti kaitsejõud peavad arenema ühtses rütmis ja taktis NATO juhtriikide kaitsejõududega, Eesti kaitsevälase väljaõppe ja varustus peavad olema sama head kui neil, Eesti kaitsekontseptsioon ei saa oluliselt erineda NATO omast.

Meile meeldib olla teinekord isepäine, armastame alla kriipsutada oma erakordsust ja eripära, ainulaadset geograafilist asendit ja mida kõike veel. Aga nii eripärased kui me ka oleme, ei ole me enam üksi. Olles aga koos teistega, ei saa me teistest liialt erineda – ka kaitseväge ülesehituse ja väljaõppe poolest. **KK!**

Toivo Tootsen on Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimees ja Kaitseliidu vanematekogu liige.

Eesti Vabariik korraldab võidupühal oma esimese mereparaadi

Teade, et 2006. aasta võidupüha paraad korraldatakse Saaremaal, täpsemalt mitte maal, vaid merel, on tekitanud huvi ja elavat vastukaja. Kaitse Kodu! sellekohastele küsimustele vastab 2006. aasta mereparaadi staabi ülem vanemleitnant Toomas Peek.

Miks mereparaad ja miks Saaremaa vetes?

Võidupäeva paraade on maaväe paraadidena korraldatud roteeruvalt Eesti erinevate maakondade keskustes juba neljateistkümmel korral. Tänavu jõudis korraldusjärjekord Saaremaale, kus Eesti saab väärika võimaluse korraldada oma rahvus- püha paraad mereparaadina, mida juhatab kaitseväge juhataja viitse- admiral Tarmo Kõuts. Võidupüha paraad saab teoks Saaremaal uue avatava süvasadama akvatooriumis Küdema lahes.

Otsus korraldada 2006. aasta võidu- püha paraad mereparaadina ei ole ametnike suvaotsus. See on otsus, mis lähtub esiteks meie paraadide korraldamise traditsiooni sisemi- sest loogikast logistika tähenduses ja teiseks meie kaitsejõudude täna- se suhestumise sügavusest liitlasar- meede relvajõududega.

Arvan, et paraadil on sel aastal laiem kandepind kui möödunud aastatel. Mitte et võidupüha täht- sus või tähendus oleks muutunud. Muutunud on Eesti kaitsejõudu- de võimalused ja tase. See paraad kannab mitut sõnumit ja tähen- dust, mis tulenevad Eesti praegu- sest kohast maailmakaardil. Sõnu- mite tähtsuse järjekorda panemine pole hetkel primaarne, loetlen neist

olulisimaid, mida loodame paraadi abil maailmale ja kaasmaalaste edastada:

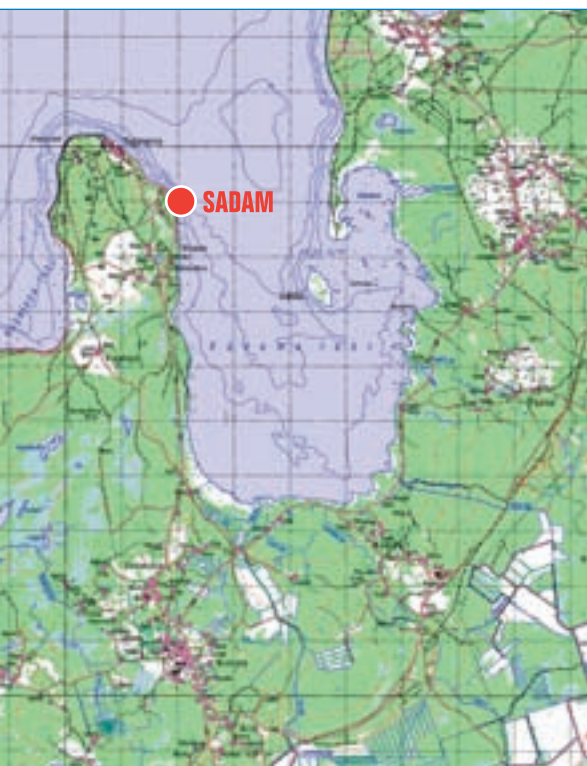
- riiklik – Eesti kui areneva mere- riigi positsiooni väärtustamine;
- julgeolekualane – liitlasvägede jõuline osalemine paraadil;
- sõjaline – kõigi väeliikide ja struktuuride NATO-võimekuse proov;
- regionaalne – saarlased on läbi aegade olnud vaprad meresõit- jad ja siinsete traditsioonide elustamine aitab tuua inimes- tele lähemale nii oma kodumaa ajaloo kui ka tema kaitsejõud.

Eesti kaitseväge poolt annab suurima osaluse Merevägi, kuid kohale tule- vad ka Piirivalve ja Veeteede Ameti

Tallinn, 19. juuli 2003. Fregati HMS St. Albans ahtritekk. Keskel Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi suursaadik Sarah Squire, paremal Briti Kuningliku Mereväe staabi ülem esimene merelord admiral Sir Allan West. Küsimustele vastab fregatti teeniv si- deohvitser vanemleitnant Toomas Peek.

Foto: Boris Mäemets

Kuivõrd riskantne on selline ettevõtmine?

Kindlasti on igal ettevõtmisel ja seda eriti suurüritusel, mida on antud juhul ka paraadi vormis toimuv mereväeoperatsioon, oma riskid ja ohud (julgeolekuriskid, inimliku eksimisega kaasnevad ohud, keskkonnariskid jne). Meid aga ei tee suureks see, kui me neid ohtusid kartes jätame üritused korraldamata, meid teeb suureks see, kuidas me suudame

neid võimalikke riske ja ohte arvestades ning nendeks valmistununa nende realiseerumisel ehk kriisi tingimustes käituda ja tegutseda. Lähtuvalt ülaltoodust on kõnealuse ettevõtmise puhul määratletud otsuste tegemise esimeseks aluseks riskikindlus ja alles seejärel kulupõhisus.

VÕIDUPÄEVA TÄHISTAMINE TAASISEISESVUNUD EESTIS

1992	rahavahetusaastal tähistas iga maakond võidupäeva oma jõududega;
1993	Tartu
1994	Tartu
1995	Pärnu
1996	Narva
1997	Võru
1998	Viljandi
1999	Valga
2000	Haapsalu
2001	Pärnu
2002	Põlva
2003	Jõhvi
2004	Rakvere
2005	Paide
2006	Saaremaa

alused. Paraadi toetavad Eesti Õhuväe kopterid. Rahvusvahelise tava kohaselt kutsutakse mereväeparaadile jahtklubidest purjete all liikuvaid lõbusõidulaevu. Paraadil osalemise kutse on saadetud 14 NATO ja Skandinaavia riigi mereväeülemale.

Miks ei korraldata paraadi Tallinnas, kus sadamaolud on ehk paremadki?

Analüüsidest Eesti rannikuvete kaarti, tuleb hämmastusega tõdeda, et hoolimata 3780 km pikkusest rannajoonest (sellest mandri rannajoon 1240 km ja saarte rannajoon 2540 km) on Saaremaa uus süvasadam Küdema lahes üks väheseid kohti (kui mitte ainus), mis vastab paraadi läbiviimiseks vajalikele nõuetele ja tingimustele: paraad on kaldalt lähedalt jälgitav, on vajaliku sügavusega piisav akvatoorium, paraad ei häiri regulaarlaevaliiklust ja kaldal on selle läbiviimist toetav infrastruktuur. Näiteks on mereparaadi korraldamine Tallinna lähel välistatud laevaliikluse intensiivsuse tõttu (ainuüksi reisisadamasse sisenevate ja sealt väljuvate laevade intervall on 10–15 minutit). Samuti ei ole seal täidetud vaadeldavuse tingimused, sest ohutuks navigatsiooniks vajaliku sügavusega faarvaater paikneb kaldast kaugel lahe keskel.

Võidupüha on eesti rahva üks suurimaid tähtpäevi ja mereparaad on üks osa nendest ülერიigilistest pidustustest, kuhu kõigil peab olema juurdepääs nii osaleja kui ka pealtvaatajana.

Kuidas on edenenud suvise paraadi ettevalmistus?

Augustis 2005 kutsuti kokku asjasse puutuvate institutsioonide ümarlaud võimaliku mereparaadiga seonduva arutamiseks. Konstrueeriti paraadi kuvand ja peeti eelläbirääkimised kõigi paraadi läbiviimiseks vajalike võimalike osapooltega.

26. oktoobril 2005 otsustati staabi moodustamise vajaduses ning selle struktuuri ja töökorra väljatöötamise ülesanne anti vanemleitnant Toomas Peegile. 23. novembril 2005 otsustati avada konkurss staabiohvitseride ametikohtade täitmiseks.

Konkursi tulemusi, staabi ülesehitust ja esitatavaid nõudeid arvestades kinnitati Kaitseliidu

ülema 18. jaanuari 2006 käskkirjaga nr 26 paraadi staap koosseisus: staabiülema vanemleitnant Toomas Peek, staabiülema 1. asetäitja koht on praegu vakantne, staabiülema 2. asetäitja, koordinatsiooni- ja finantsohvitser lipnik Kuno Peek, staabiassistent Liisa Mäemets, protokoll- ja programmi ohvitser nooremleitnant Toivo Lipstok, teavitushohvitser leitnant Tanel Rütman, navigatsiooniohvitser lipnik Tiit Einberg, sideohvitser lipnik Alo Tamm, logistikaohvitser kapten Andre Lilleleht, inseneriteenistuse ohvitser leitnant Kuno Peek, julgeolekuohvitser leitnant Allan Martin, kriisikomisjoni juhtohvitser vanemleitnant Tiit Pöder.

Mille poolest erineb tänavuse paraadi korraldamise tehniline pool varasemast?

Johtuvalt asjaolust, et paraadi korraldamine on ühekordne ja igapäevategevusest väljuv ettevõtmine selgelt defineeritud tunnustega, nagu eesmärk, tähtaeg, töökorraldus ja

Analüüsidest Eesti rannikuvete kaarti, tuleb tõdeda, et Saaremaa uus süvasadam Küdema lahes on üks väheseid kohti, mis vastab paraadi läbiviimiseks vajalikele nõuetele ja tingimustele: paraad on kaldalt lähedalt jälgitav, on vajaliku sügavusega piisav akvatoorium, paraad ei häiri regulaarlaevaliiklust ja kaldal on selle läbiviimist toetav infrastruktuur.

ressurss, on selle administreerimine üles ehitatud projektijuhtimise printsiipi kasutades. Projekt "Paraad 2006" on jagatud ligi 80 alamprojektiks. Alamprojekte konsolideerib ja nende kulgu ning seoseid juhivad ja täitmist valvab koordinaatsiooniohvitser tarkvara Project Standard 2003 abil. Nii on tagatud kõigile juurdepääs ja reaajas ülevaade projekti kulgemisest tingimustel, kus iga staabiohvitser tegeleb oma vastutusalas olevaga.

Selline staabi ülesehitus ja töökorraldus välistab nn võtmeisikute tekke ehk oskusteabe koondumise üksikute inimeste kätte ja annab kõrgemale juhtkonnale võimaluse projekti kulgu oluliselt kahjustamata mõni staabiohvitser vajaduse korral tagasi kutsuda.

Loodud staap on Kaitseliidu ajutine administratiivüksus, mis korraldab ja kontrollib koostööd ning informatsiooni, oskusteabe ja ressursside konsolideerimist ning juhtimist erinevate institutsioonide ja ametkondade vahel projekti "Paraad 2006" raames.

Staabiohvitseridel on õigus toimkondade moodustamiseks ja sinna ametikandjate kutsumiseks. Kõik asjahuvilised on oodatud.

Millal valmib paraadi kava?

Kalenderplaani järgi peab mereparaadi plaan ehk programmi esimene tööversioon valmima 15. märtsiks, kui see tuleb arutusele staabi ja partnerite laiendatud töökoosolekul. Pärast seal tehtud täienduste ja paranduste sisseviimist väljastatakse see esimene versioon 5. aprillil kõigile paraadiga seotud osapooltele. Maikuu teiseks pooleks peab mereparaadi plaan olema selles staadiumis, et sinna ei saa enam muudatusi teha.

Kas Kaitseliit saab mereparaadiga hakkama?

Mereparaad on osa võidupüha ja maakaitsepäeva üritustest ning Eesti riik ja tema rahvas saavad sellega kindlasti hakkama. Mis puutub Kaitseliidu osasse ja ülesannetesse selle paraadi ettevalmistamisel ja läbiviimisel, siis Kaitseliidus täna olemasolevale kogemusele, oskusteabele ja liikmete poolt kantavale tahtele tuginedes julgen väita, et Kaitseliit tuleb talle antud ülesannetega toime. **KK!**

Mis on mereväeparaad?

Tekst: Reet Naber

Sõjalaevastik on iga endast lugupidava mereriigi au ja uhkus. Üks vastutusrikkaid osi sõjalaevastiku teenistusest on osalemine mereväeparaadidel.

Mereväeparaad on (sõja)laevastiku ülevaatus. Inglise keeles kasutatakse selle kohta termineid *naval parade* või *fleet review*, mille sisu on sama. Nagu kõigi väeliikide ülemad, nii tahab ka sõjalaevastiku juht ju oma jõud üle vaadata. Mereväelased omakorda tahavad esitleda head ettevalmistust.

Paraade on mereriikides aastasadu korraldatud. Sõdade või kampaaniate ajal on nende eesmärk enne lahingusse minekut oma jõust ülevaade saada.

Nii oli see Suurbritannia allikais esimesena mainitud mereväeparaadil 1415. aastal Portsmouthis, kui kuningas Henry V vaatas laevastiku üle enne võitlust Prantsusmaaga, mis lõppes võiduga Agincourti lahingus. Sealsamas enne Esimese maailmasõja puhkemist 1914. aastal mobilisatsiooni lõppemise puhul korraldatud paraadil oli ainuüksi lahingulaevu kohal 59 ja see oli tollal vägev jõud. 1919. aasta juulis korraldati merevõitluse auks äsja lõppenud ilmasõjas paraad Southendis.

Kõige suurem sõjalaevahulk, 800 desantlaevastiku alust, saadeti teele 1944. aasta mais enne D-Day'd ehk Normandia dessandi algust.

MEREVÄEPARAADID TALLINNAS

Eestis kui iseseisvas riigis oma merejõudude ja sõjalaevastikuga ei ole seni mereväeparaadi korraldatud, küll aga on Tallinna reisil aset leidnud suurejoonelisi laevastiku ülevaatusi. Need jäävad aega, mil Eesti kuulus Vene tsaaririigi koosseisu ja selle üks Balti laevastiku põhibaasidest oli Tallinn (tollane Reval), kuhu igal aastal enne meresõiduhooaja algust koondati selle laevastiku põhijõud ja laevastiku ülema saatel vaatas koguni isevalitseja oma jahtlaeva pardalt merejõud üle.

Ülimalt pateetilises meeleolus kulges ülevaatus 1904. aastal, kui Balti mere laevastiku 2. eskaader eesotsas võimsate lahingulaevadega saadeti võitma Kauglidas Jaapanit. Kahjuks jäi võiduparaad olemata, sest Tsushima lahingus hävitati peaaegu kogu Vene laevastik. Muide, selle eskaadriga läks teele vähemalt kaks

ohvitseri, kes hiljem olid aktiivsed Eesti merejõudude loomisel ja mereasjanduse arendamisel: tollane mereväe nooremleitnant Anton Schönberg ja kaugesõidukapten lipnik Oskar Tiedemann.

Aga paraade on korraldatud ja korraldatakse ka rahuajal. Nende üks eesmärke on kontrollida oma sõjalaevastiku valmisolekut. Aga vahel on vaja liitlastele või hoopis vastastele demonstreerida oma meresõjavõimsust. Näiteks võib tuua aasta 1700, mil Vene tsaar Peeter I käis Suurbritannias, või aasta 1889, kui võõrustatavateks olid Saksa keiser Wilhelm II ja admiral Alfred von Tirpitz. Tinglikult võib siia ritta panna ka 1912. aastal Paldiskis korraldatud Wilhelm II ja Nikolai II kohtumise, kus Vene tsaari jahtlaeva Standart saatis märkimisväärne hulk sõjalaevu.

EESTI LAEVAD PIDULIKUS RIVIS

Tavapäraseks on saanud mereväeparaadid riigile oluliste sündmuste tähistamiseks. Monarhiad tähistavad nii näiteks uue kroonitud pea ametisseastumist. Selle sündmuse puhul korraldati 1937. aastal Portsmouthi paraad, mis oli esimene, kus võis näha Eesti sõjalaeva lippu – nimelt seisis külalislaevade rivis ka 1937. aastal teenistusse arvatud allveelaev Kalev. Ühel suurimatest kuninglikest jahtlaevadest Victoria and Albert III, mille veeväljasurve oli 4700 tonni (võrdluseks: meie Admiral Pitkal on see ca 1900 t), võtsid paraadi vastu värskest kroonitud kuningas George VI ja nooruke printsess Elizabeth.

Iseseisvumise aastapäeva on mereväeparaadiga vääristanud mitmed riigid. Eesti esimene mereparaad korraldatakse 2006. aasta võidupühal. Sama aasta augustis möödub 15 aastat Eesti taasiseseisvumisest. Lähiminevikust võiks nimetada Belgia Kuningriigi iseseisvuse 175. aastapäeva tähistanud mereväeparaadi 2005. aastal Zeebrügges, kus osales ka Eesti miinjahitaja Wambola.

Kuigi siin on loetletud peamiselt "merede valitseja" Suurbritannia mereväeparaade, on neid korraldatud ja korraldatakse kindlasti ka edaspidi paljudes mereriikides. 21. sajandist võib lisada näiteks Venemaa, USA, India, Gruusia, Korea, Jaapani jt. Ka Läti merejõud tähistasid 2004. aasta augustis oma 85. aastapäeva mereväeparaadiga. **KK!**

Võidukas reservohvitseride nelik stardis.

Reservohvitseride Utria dessant 2006

Tekst: TANEL JÄRVET, nooremleitnant, Eesti Reservohvitseride Kogu võistkond

Utria dessandi eel on Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) meeskond korraldanud tavaliselt paar-kolm treeningulaagrit, et testida varustust ja võistlejad kokku töötada. Varasematel aastatel olime Ida-Virumaal, et trassi ja maastikuga kokku kasvada. Seekord tegime 17. detsembril pikema treeningumatka Käsmu poolsaarel. Siinkohal tänud Naiskodukaitse Tallinna ringkonnale, kes võimaldas kasutada oma Võsu puhkebaasi. Detsembri lõpus testisime suusavormi treeningulaagriga Lõuna-Eestis. Suusatasime ühel päeval 63 km Tartu maratoni rajal Otepäält Elvasse ja järgmisel päeval 30 km otse läbi metsade Otepäele tagasi.

VÕISTLUS

Utria dessandi start anti reede, 6. jaanuari hommikul kell 10 Ida-Virumaal Valaste joa juures. Osalemas olid tugevad konkurendid Scoutspataljon, Luurepataljon, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, Kaitseväe Lahingukool, Kaitseliidu Järva malev jt. Utria dessandi esimese päeva trassi läbimise rõivastuseks on viimasel kolmel aastal kujunenud justkui reegli järgi *Brünje* võrkpesu ja Eesti talvevormi väline osa või *GoreTex*-kangast vorm.

Teekonna pikkus oli ca 70 km. Pidevalt oli tempo peal. Sulalumi tegi suusutamise kohati raskeks. Kogu võistluse jooksul ei saanud minutitki magada ja ööseks oli keha nii tühi, et kui üle 10 minuti istusime, hakkas külm tõsiselt kallale kippuma. Lund oli siiski veel piisavalt, nii et liikuda sai suuskadel. Kaarti luges Alar Nigul, kes suutis hästi hinnata vastutegevuse taktikat ja oskas seetõttu õige tee valida.

Vastutegevuses tegutses küll vaid üks rühm 2–3 Pasi soomukiga, kuid nad tegutsesid nii oskuslikult, et ühe korra jäime varitsusse kinni. Mööda lumiseid legendikke Kohtla-Nõmme kandis liikudes nägime, kuidas külateed olid kinni tõmmatud. Muutsime liikumissuunda ja läksime maanteele lähemale. Nii saime kogemuse, kui vajalik on Utrial valge moondamisvarustus, mis ei kaalu palju, kuid annab lagedate tehnilistel ületamisel annab võimaluse ohutumalt liikuda.

ÜLESANNETEST

Kontrollpunktis Bravo tuli hoone ületada ronimisvõrguga ja sooritada kõieharjutus kanjoni ületamiseks. Ronimisvõrgu ületasime keskmise ajaga, kuigi nägime eespool ka tiime, kes hüppasid alustuseks kõhuli võrgule. Utria punktiarvestuses ei ole 5–10-sekundilisel ülesande soorituse ajavahel määravat kaalu, mistõttu vigastustega me riskima ei hakanud. Teel kontrollpunkti Charlie nägime vastutegevuse Pasit ning seda, kuidas meist 300 m eespool liikunud tiim varitsusse jäi. Temperatuur tõusis +1 kraadini, hakkas vihma sadama ja suuskadel liikumine muutus vaevaliseks. Kontrollpunktis Charlie tuli transportida kannatanud meeskonnaliiget 10–15 m läbi truubitoru. Samuti tuli torust läbi ajada kogu varustus (suusad, kepid, seljakotid).

Sompa asula juures asunud kontrollpunktis Delta tuli luua välitelefonside kahe nõlva vahel. Traatside ülesande järel oli üle pika aja tunne, et meeskonnal on võimsust.

Kontrollpunktis Echo oli linnalahingu ülesanne ja seejärel hoones meditsiiniharjutus. Linnalahinguülesandes tuli esmalt visata maja aknast sisse granaat, seejärel

Kontrollpunktis Bravo oli esmalt vaja ronimisvõrgu abil turnida üle vana pumbajaamahoone (paremal) ning sellele järgnes kõieharjutus kanjoni ületamiseks (vasakul).

liikuda majja, hävitada vaenlane viskenoaga ja heita järgmisse ruumi uus granaat. Linnalahingu elemente võiks ka edaspidi kasutada, et patrullvõistluste sõjalist külge tugevdada. Meditsiiniülesannet lahendades oli esmakordselt tunne, et meie vigastatute kogumine oli süsteemne. Päris hästi tulime toime ka vigastuste hindamise ja olukorra haldamisega. Echo viimane harjutus oli lumiselt nõlvalt miinivälja koordinaatide otsimine. Ala suurus oli ca 50x50 meetrit. Kasutasime pealampe ja saime meeste oskusliku jaotamisega koordinaadid kätte.

Kontrollpunktis Foxtrott ehk Viru Üksik-jalaväepataljoni tiirus Jõhvis ootasid öised laskmisülesanded. Sihtmärke oli kuus ja nende vahel kaks nn VIPi, mida tabada ei tohtinud. Laskmise ajal tuli teha salvevahetus ja vahetada laskekohta. Lasta tuli suuskadel. Samas punktis ootas kell 2.40 automaadilaskmine 25 tõusva sihtmärgi pihta.

Püstolilaskmine õnnestus, kuigi peame Männiku tiirus edaspidi tegema mõne püstolitreeningu, et vaadata, palju kulub aega meeskonnana laskeharjutuse läbimiseks, ning treenima laskmist ka rakmetes. Automaadist laskmisel kasutasime ainult trasseerivat moonat, kuid edaspidiseks oleks vaja relvadele 1–3-kordse suurendusega öösihikud, sest paljudel patrullvõistlustel

on laskmised hämaras või pime-das. Järgnes umbes 20 km pikkune etapp Jõhvist Sinimäe lähistele, kus hommikuhämaras tuli läbida miinivälja kontrollpunktis Golf. Miinivälja oli rajatud kanjonoru nõlvale ja tuli läbida laskudes.

VÕIT

Ning siis viimane etapp – lõpusuusatamine. Sellel 12–14 km teelõigul oli tehnilist võimsust. Valisime raja, mida vaid mõni üksik oli enne meid kasutanud. Kiirus oli suur ja tundisime, et vaid mõni üksik võistkond suudab sellist tempot hoida. Kuid võit tuli.

Utria dessant on ilmastiku tõttu ilmselt aasta üks raskemaid patrullvõistlusi. Meeskondadele, kes alles alustamas patrullvõistlustega, seda esimeseks jõukatsumiseks ei soovita. Parem on testida varustust ja füüsilist vormi suvistel ja sügisestel 1–2-päevastel patrullvõistlustel. Ka tugimeestele on Utria dessant ilmselt aasta nõudlikem ja raskeim võistlus.

Siinkohal tunnustus tugimeestele nooremleitnant Kalvi Abelile ja lipnik Alo Tammemele. Täna ka meeskonnakaaslast Ralf Neemlaidi, Alar Nigulit, Janno Remmelgat, kes andsid endast võistluses rohkem kui ehk kõrvalt paistis. **KK!**

UTRIA DESSANDI 2006 LÕPPTULEMUSED

Võistkond	Karistuspunkte	Koht
Eesti Reservohvitseride Kogu	360,50	I
Scoutspataljon	371,38	II
Kirde piirivalvepiirkonna valmidusüksus	406,86	III
Kaitseväe Lahingukool	448,47	IV
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused	456,69	V
Kaitseliidu Järva malev 1	465,00	VI
Tagalapatljon	522,26	VII
Luurepatljon	616,09	VIII
Kaitseliidu Alutaguse malev 1	650,87	IX
Soome	693,78	X
Viru Üksik-jalaväepataljon	717,43	XI
Kaitseliidu Alutaguse malev 3	1005,60	XII

Viieteistkümnest startinud võistkonnast katkestasid kolm.

Kaitseliit ulatub Sõrve sääre tippu

Tekst: RITA LOEL, Naiskodukaitse Keskjuhatuse liige, Saaremaa ringkonna aseesinaine

Saaremaal, üsna Sõrve sääre tipus, täpsemalt Torgu valdas Lülle külas Pruuli talus elab perekond Pruul: isa Tiit (52), ema Elle (41) ning tütre Piret (12), Heddi (11), Annemari (10), Kadri (9) ja pesamunast poisipõnn Karl (7). Põhjus, miks Pruuli perest just Kaitse Kodu! veergudel juttu teeme, on selles, et läinud aasta jõulude eel omistati neile Arno Tali Sihtkapitali ning Hansapanga väljaantav terve ja tugeva pere preemia.

Seda preemiat ei anta niisama ilusate laste eest (olgu neid ühe katuse all või terve käe sõrmede jagu!) – nendel lastel peab olema õpihimu ja tublidust veidi enam kui teistel. Aga kõige selle kõrval on Pruulid seotud Kaitseliiduga. Tiit Pruul on Kaitseliidu Saaremaa maleva Sõrve rühma jaopealik ning Elle Pruul kuulub Naiskodukaitse Sõrve jaoskonda ja Saaremaa ringkonna juhatusse. Pere esiklaps Piret on Salme koolis tegutseva Kodutütarde rühma liige.

Pereisa vabatahtliku riigikaitsja tee sai alguse Tallinnas. Pealinna poi-

sina asus ta Eestimaale keerulisel ajal 1988. aastal Kodukaitset looma. “Alguses oli see ülisalajane tegevus,” meenutab ta. “Teadsin, et on olemas keegi, kellele peab midagi vajadusel kellegi kolmanda kaudu teatama,” räägib ta muigel sui toonaseid aegu meenutades. Päris kriitilisel ajal – 1991. aasta augustiputši päevil – oli Tiit Pruul aga ajakirjanike maja juures valvamas.

RIIGIKAITSE ON TÕSINE ASI

Pärast Saaremaale isatallu kolimist võttis mees nõuks Kaitseliitu tulla. “Ma olen selline tüüp, et kui miski asi tundub mittetõsine, siis ma sellega tegemist teha ei taha,” räägib ta. Algusaegadel kombiti üsna tõsiselt, kas pidada teda Kaitseliitu astumise vääriliseks. Toonane malevapealik Mati Vendel mõtles tükk aega, enne kui ta Tiit Pruuli omaks tunnistas. Kuid juba samal aastal läbis mees kaitseliitlase baasväljaõppe ja on nüüdseks kindel, et vabatahtlikku riigikaitseorganisatsiooni satub nn juhuslikku seltskonda üha vähem. “Asi edeneb ja 15 aastaga on

Kaitseliitu jäänud peamiselt tõsised tegijad,” kiidab ta.

Abikaasa Elle Pruul, kes on nüüdseks Naiskodukaitstes olnud kuus aastat, tunnistab, et läks Kaitseliidu naisorganisatsiooni algul lihtsalt uudishimust. “Tiit oli juba ees, olin pikalt lastega kodus olnud ja tahtsin ka midagi teha,” räägib ta. “Tahtsin alguses hirmsasti püssi lasta,” sõnab ta seejärel täpsustavalt, lisades, et Naiskodukaitse militaarsem pool kutsub teda siiani supikatlast enam. “Muidugi võin ma ka suppi keeta, kui on vaja, aga seepärast ma Naiskodukaitse küll ei läinud,” märgib ta.

Pruuli peres on vaat et igapäevane jututeema Kaitseliit. Sest ikka võiks parem olla ning kui midagi teha, tuleb see kõigepealt endale selgeks mõelda. Ehkki Tiidu seisukohad Naiskodukaitse osas ei ühti alati kaasa omaga, juhtub üha sagedamini, et ollakse koos maleva õppustel, kus Tiit on lahkelt nõus oma militaarteadmisi (näiteks orienteerumises) Saaremaa nais(kodukaitse)tele

ÜKS EPISOOD

28. jaanuar 2006. Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna juhatus sõidab Pärnusse koolitusele. Juhatuse liige Elle Pruul võtab telefoni ja helistab, et kontrollida, kas tütar (oh, miks küll ei taibanud küsida, milline neist) jõudis ilusasti hommikusele bussile, et olümpiaadile sõita. Et ema hääl on rahulik, järeldan, et kõik on korras. Tajun, kuidas ta hoolib oma perest.

jagama. Sest Tiit on orienteerumises kõva käpp – mõne aasta eest osales ta koguni koos Saaremaa kaitseliitlaste Andres Jalaka ja Peeter Tšernobrovkiniga 90-kilomeetrisel Roslageni marsil. “Meil olnuks võimalus mujalegi võistleva minna, kuid tookord polnud selleks raha,” ohkab mees tagantjärele.

Elle ja Tiit Pruul on parajalt kõva sõnaga inimesed, kel omad põhimõtted ja nende järgi käimine väga olulised. “Kui lõpetasin Tallinna 20.

keskkoolis 8. klassi, tänases mõistes põhikooli, öeldi mulle, et sul pole mõtet kuhugi edasi proovima minna,” räägib Tiit. Pärides põhjust, vastab mees napisõnaliselt: “Jõulud ja muud asjad.”

Ometigi õppis noormees toonases Tallinna Ehitus- ja Mehaanikatehnikumis metallitööstlust ja hiljem kolm aastat Tallinna Polütehnilises Instituudis (praegune tehnikaülikool) masinaehitust. Nüüd on suure pere isal käsil ehitustööd, olgu siis

kodus majapidamises või kaugelmalgi. Et Eesti ühes väiksemas vallas (kuigi Torgut vahepeal koguni kuningriigiks tituleeriti) tööd napib, tulebki käia kodust eemal elatist teenimas. Rätsepapaberitega pere-ema tööraamatus seisab aga: Torgu põhikool, koristaja-majahoidja.

KAITSELIIT ANNAB TURVATUNDE

Vaatamata oma paiguti rändavale elukorrale märgib Tiit Pruul, et Kaitseliit on organisatsioon, mis peab

Pereisa Tiit Pruul (mõlemal pildil vasakult esimene) tegutsemas sõjalis-sportlikel võistlustel.

Pereema Elle Pruul (vasakult esimene) Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna juhatusega nõu pidamas.

Pereisa Tiit Pruul täies vormis koduõuel valmis astuma Kaitseliidu teenistusse.

KONKURSI "TERVE JA TUGEV PEREKOND" VÕITJAD

Detsembri lõpus valis hindamiskomisjon välja Hansapanga ja Arno Tali Sihtkapitali suureperede konkursi 25 tublimat perekonda, kes saavad pangalt rahalise auhinna. Perede hindamisel võeti arvesse laste osavõttu huvitegevusest, nende saavutusi ja õppeedukust. Samuti laste arvu peres ning vanemate aktiivsust lastega tegelemisel. Eelistatud olid pered, kes soovisid stipendiumi kasutada laste huvitegevuse ja õppetingimuste arendamiseks. Konkursil osales 121 peret.

Hindamiskomisjoni kuulusid Hansapanga kommunikatsioonijuht Ando Noormets, Arno Tali Sihtkapital esindaja Annika Poldre, Unicef Eesti president Elle Kull, Lasterikaste Perede Liidu esimees Kalmer Hütt ja Lastekaitse Liidu juhatuse liige Elmar Nurmela.

Hansapanga 15 000-kroonise auhinna saavad: perekonnad Kanarbik Hiiu- maalt, Pruul Saaremaalt, Nael ja Laurson Jõgevamaalt, Roonurm Raplamaalt, Vilumets Ida-Virumaalt, Sulg ja Selge Järvamaalt, Villem Viljandimaalt, Nedo Võrumaalt, Satsi ja Rõzikov Põlvamaalt, Kont Tartust, Meresaar ja Liivamägi Tallinnast, Tammiste ja Väinsar-Lepik Harjumaalt, Mikkus Lihulast, Önapuu Haapsalust, Lehismets ja Zemskov Valgamaalt, Kiviselg Kilingi-Nõmmelt, Luur Väandrast ning Aupaju ja Kullerkupp Lääne-Virumaalt. **KK!**

olema Eestimaa igas paigas. "Täpselt samuti, nagu kõik teised operatiivüksused," lisab ta. Sest meil võib olla ükskõik kui hea ja ajakohane tehnika, kuid kui sellega õigel ajal sündmuskohale (näiteks tulekahjule) ei jõua, pole asjal suurt mõtet.

Kaitseliit on aga just see, mis annab turvatunde nii metsatalus kui ka korrusmajas elades. Seal omandatud teadmised-oskused ja relva valdamine annavad teadmise, et osatakse ja suudetakse kaitsta mitte ainult oma pere ja naabreid, vaid laiemalt võttes ka kogu riiki. Selles on abikaasad täiesti ühel meelel.

Jutuajamise käigus märgib pereisa mitmel korral, et ei tahaks küll, aga ikka jõuame poliitikani.

Tõsine kaitseliitlane ei mõista, kuidas saavad riigikaitsealsetes küsimustes otsustajateks olla inimesed, kel pole selja taga isegi ajateenistust. Ehkki kunagine Ameerika president John F. Kennedy on öelnud, et kui sa ei taha kedagi solvata, räägi riigikaitsest, siis Pruuli talus need sõnad ei kehti. Tiit Pruulil, kes muidu tuntud tasakaaluka mehena, valjeneb palgaarmeejuttudest kõneldes hääl üksjagu: "Muidugi peab meil olema vabatahtlike professionaale, keda on võimalik missioonidele saata," ütleb ta, kuid kahtleb sügavalt palgasõdurite lojaalsuses. Sest lojaalsust ja turvatunnet osta ei saa.

"Kes üldse läheksid sinna müstilise palgaarmee?" küsib ta ning vastab samas küsimusega: "Ida-Virumaal on hulk töötuid, ehk siis

nemad. Kuid kui palju on nende hulgas Eesti riigi kodanikke? Neid, kellele on püha nende isade maa?"

KUS ON RAHVUSLIK ENESETEADVUS?

Soomlased ütlevad, et pärast Euroopa Liitu minekut on nende inimeste rahvuslik eneseteadvus mitmekordselt kasvanud. Kas see võib ka Eestis nii olla? Pruulid leiavad, et nii optimistlik olla ei tasu, sest Eestis ei ole säilinud traditsioone, pole põlvkondade järjepidevust, kes ajaksid isamaalist asja. "Rahvusliku eneseteadvuse lai pind, mis on olemas soomlastel, on meil vahepealse 50 okupatsiooniaastaga hävitatud," arvavad nad.

Siiski on väike lootusekiir paistmas nendes noortes, kes tänapäeval astuvad Kaitseliidu noorteorganisatsioonide – Noorte Kotkaste või Kodutütarde – liikmeks. "Nemad ei ole veel äriaga rikutud, neile võib veel isamaalist juttu rääkida," arvab viie lapse isa.

30. jaanuar 2006 Torgu vallas Lülle külas Pruuli talus vanast rehetoaast ümber ehitatud köögis Elle ja Tiit Pruuliga juttu ajades ja kohvi juues tunnen ühtekuuluvust, peretunnet, mis ühendab tegijaid. Rääkides oma kodust, igapäevastest tegemistest ja Kaitseliidust, tunnen hoolimist oma kaaskondsetest, oma isamaast.

Olen enam kui veendunud, et see suur pere on väärt Arno Tali Sihtkapitali ja Hansapanga 15 000 krooni suurust preemiat. **KK!**

Mis juhtub missiooni esimestel kuudel

Püüan kirjeldada, mis muutusi toovad esimesed kuud missiooniüksuses.
Siintoodu tugineb peamiselt Balkani missioonidel kogetul.

Tekst: Gustav Kutsar, leitnant

Kahe esimese nädala märksõnad on infotulv, kiirustamine, eksiarvamused.

RABISTAMINE – KAHE ESIMISE NÄDALA SÜNDROOM

Infotulv. Eelgrupp läheb missioonile 3–5 päeva varem, et võtta üle vastutusala, teenistusülesanded ja tehnika. Põhigrupi saabudes on nende rolliks info andmine laagri kohta: kus saab magada, pesta, süüa; millised on turvanõuded, sisekord; kus on teenistuskohat ning autode parkimine jms. Võib juhtuda, et kärsitumad ei suuda keskenduda info talletamisele, sest ollakse missioonile saabumisest põnevil.

Sissejuhatav info loob laagrielule raamid järgmiseks kuuks kuuks. Paljud hilisemad eksimused osutavad, et alguses ei oldud tähelepanelik või võeti naljana seda, mida rühmavanem rääkis või kellegi teise juhtumit kommenteeris. Ise

Leitnant Gustav Kutsar on Rahuoperatsioonide Keskuse kaplanina hästi kursis missioonidel ette tulevate probleemidega.

mäletan vähemalt kolme juhtumit, mille eest hoiatati ja mida hiljem ka endal kogeda tuli.

Asjatu kiirustamine. Esimeste nädalate tunnuseks on ka see, et lühikese ajaga tahetakse palju haarata – teada saada, mis toimub väljaspool, proovida kõiki laagrisse ja väljapoole jäävaid võimalusi. Nii tehes kerkib teisel kuul probleem: aga mida teha ülejäänud viie kuu-ga?

Selline kiirustamise kipub segama ka teenistust. Telefonis vuristatakse ette info, ühest kohast teise sõites antakse gaasi. Tark oleks üksteisele meelde tuletada, et missioon kestab kuus kuud – ei ole kiiret! Nagu mainis üks jaoülem: rabistajatel on keskendumisprobleem ja nad ei suuda kodumaal õpitut teenistuses rakendada.

Ekslikud ettekujutused. Kohalikust elust ja missioonist omatakse tihti ekslikku pilti. Arvatakse, et kohalikud elavad savionnides ja sõidavad hobueesliga, piirkonnas möllavad relvakangelased ja pidevalt korraldatakse operatsioone nende tabamiseks. Saabudes adutakse, et piirkond on arenenud ja üsna euroopalik. Samuti elatakse läbi “missioonipettumus”: valverühma ülesannete hulka ei kuulu operatsioonid, haarangud ega relvapeidikute avastamine. Kuigi väljajõppel toonitatakse, et Kaitseliidu missioon Bosnias on valvüksuse töö, ei jõua see kõigile reaalsuses kohale.

Bosnias missioonil olevate kaitseliitlaste ülesanne on Eestis võrreldav Ämari lennubaasi valvamisega. Et saada täpset ettekujutust valverühma tööst, peaks jälgima piiriteenistust Tallinna reisisadamas või Ikla piiripunktis ja turvateenistust lennujaamas metalliväravate juures. Samad ülesanded on ka

ESIMESTE KUUDE OHUD

- **Kriitiline hoiak.** Missiooniüksusi külastades on jäänud silma tõsiasi: kes on esimesel kuul kriitiline, seda ootavad probleemid. Millest juhtub kriitiline hoiak? Kui ei ole endale selgeks tehtud, mis missiooniga on tegemist, ja oodatakse midagi muud. Tavaliselt on selline inimene kriitiline ja hakkab otsima vigu küll teiste ja ülema või laagritingimuste juures ning varem või hiljem satub pahuksisse kaaslaste või kehtiva korraga ning tuleb korduvate rikkumiste pärast koju saata.
- **Kodus lahendamata jäänud probleemid.** Kui keegi loodab, et probleemide eest on võimalik põgeneda, avastab ta missiooni esimesel kuul, et probleemid on temaga kaasas ja närvivad hinge kaugel olles veelgi hullemini, sest lahendamiseks ei ole enam neid võimalusi mis kodumaal.
- **Ülepingutamise spordiga.** Kui ei olda kodumaal piisavalt treeninud ja otsustatakse missioonil vaba aeg sisustada intensiivse sportimisega, ei pea sellele vastu põlvede sidekoed või midagi muud. Ohtlikud on ka odavad jõujoogid ja -pulbrid, mis asjatundmatu manustamise korral tekitavad südameprobleeme.
- **Reaalsuse eiramine.** Raske on neil, kes ei lepi missiooni reaalsusega. Kui laagrikord näeb ette, et on 20 minutit internetaega ja oma mä-lupulka ega flopiketast ei saa arvutis kasutada, siis see on nii. Kui teised rahvusüksused lähevad relvi otsima, siis seetõttu, et nemad on pioneerirühm. Kaitseliidu rühma reaalsus on tegelemine laagri-va-vega ja viibimine missioonipiirkonnas, kus elu on piiratud kindlate reeglitega.
- **Vanad tervisehäädad.** Kui on teada, et organism võib stressirohkele perioodile reageerida mõne terviserikkuga (põletik, lööve vms), võtta kaasa järeleproovitud rohud.

missioonil: laagrivärvavas jalakäijate dokumentide kontroll, autode läbivaatus, üldine piiritsooni jälgimine.

ORGANISM KOHANEB AEGLASEMALT

Ülepinge, erutus, organismi haiguslikud tagasilöögid – need on märksõnad, kui rääkida sellest, et missioonipiirkonda jõudes vajab organism rohkem aega kohanemiseks.

Pärast kolmekuulist intensiivset väljaõpet tahab organism taastumist. Osalt segab seda missioonile mineku erutus. Koduse elu korraldamise ja väljalennuga seotud pinged lõppevad alles maandumisega Tuzlas. Kui siis järgneb

kahenädalane ärev uue keskkonna tundmaõppimise periood, võibki tulemuseks olla, et organismi nõrgad kohad (ehk varasemad tervisehädad) löövad välja.

Ühes missioonipiirkonnas juhtus, et täismees põdes tuulerõugeid, teises külmetas sportlane ja jäi kopsupõletikku. Nii võib juhtuda, et kolmas-neljas nädal on pingelanguse ja terviserikete periood. Seepärast soovitus: ärge hakake kohe spordiga tegelema ja organismile lisakoormust andma. Püüdke esimesel kuul saada kätte stabiilsus ja harjuge laagrirutiiniga.

Bosnias on teenistustsükkel järgmine: 8 tundi töö ja 8 tundi puhkust. Nii kolm korda järjest. Valvekorrad algavad öösel kell 4, keskpäeval kell 12 ja õhtul kell 20. Selline rütm ajab öö- ja päevarütmi segi ning organism vajab taastumiseks rohkem aega. Pärast kolme valvet ongi kolm-neli vaba päeva.

ERINEVUSED JA SALLIVUS

Kui põnevuseperiood möödub ja tähelepanu jätkub ka muu märkamiseks, hakkavad silma torkama erinevused.

Teenistusalsed erinevused. Kes teab vahiteenistust Eestis, ütleb,

et asja aetakse nii kaua, kuni see on korda saadud. Näiteks tuleb telefonitsi infot küsida. Missiooni- piirkonnas võib juhtuda, et telefoni otsas on keegi teisest rahvusest inimene, kes ei suuda inglise keeles vastata ja paneb toru hargile. Ka teistkordne helistamine ei anna tulemust.

Aga eestlasele, kes on harjunud tegema tööd hästi, ei meeldi selline olukord. Kui telefonist infot ei saa, vaadatakse kaameratega piirkond üle. See on väike lisaülesanne.

Elatakse läbi “missioonipettumus”: valverühma ülesannete hulka ei kuulu operatsioonid, haarangud ega relvapeidikute avastamine. Bosnias missioonil olevate kaitsejõudude ülesanne on võrreldav Ämari lennubaasi valvamisega.

Soovitan selle olukorraga leppida ja mitte hakata teisi rahvaid väheseeleolekuse pärast halvustama.

Rühmasisesed erinevused. Siin nihkuvad asjad lahenduste suunas. Et väljaõppe

on kõigile närviline (käib võistlus missioonile pääsemise nimel, mis tihti pingestab omavahelisi suhteid), rahunetakse missioonile jõudes ja unustatakse väljaõppepinged. Kui väljaõppel tegeleb ülem administratiivtööga ega ole rühmaga, siis missioonil on rühmaülem kogu aeg koos alluvatega.

Kui väljaõppel olid kõik nagu üks mees ülesannete sooritamisele orienteeritud meeskond, siis piirkonnas algab grupeerumine väiksemateks punktideks. Samast kandist pärit kaasvõitlejad hoiavad ühete, spordiharrastajad teevad koos trenni jne. Rühma väljaõppel saavuta-

tud ühtsus hakkab kaduma ning esile kerkivad arvamusihiidrid ja teised aktiivsed tegutsejad. Võib isegi tekkida omalaadne rühmasurve – kõik peavad tulema Eesti majja aega veetma, kõik peavad hakkama palli mängima jne. Kui siis keegi tahab üksi olla, tundub see eraldumisena ja mõjub teistele häirivalt. Olen märganud, et kõigil ei ole ühepikkune kohanemisaeg: kellel piisab paarist nädalast, kes vajab poolteist kuud. Mõni ei tahagi pundis tegutseda ja eelistab olla omaette. Et missioonil ollakse kuus kuud paigal, hakkavad isikupärad esimese kuu lõpuks välja lööma.

Isikutevahelised erinevused ja sallivus. Rahumeelsust ja tolerantssi on vaja, et aktsepteerida väljakujunenud grupis – samas toas või rühmas – kedagi, kes ei huvitu teemast, millest teised (usub midagi omapärast, hoidub eraklikuna seltskonnast eemale). Julgen väita, et missioon on ka isiksuse kasvamise ja täiskasvanuks saamise aeg. See õpetab sallima inimeste erinevusi. Varasemas elus ollakse olnud koos ainult töö ajal ja pärast kohtutud sõpradega, kellega on palju ühendavaid lülisid (huvid, seltskond, harjumused vms). Missiooniüksus elab koos ööd ja päevad ning sinna kuuluvad väga erinevad inimesed. Inimene sinu kõrval võib teha läbi kolm muutust: tunduda väljaõppel ühena, missiooni esimesel poolel teistsugusena ja üllatada veel lõpukuudel kolmanda näoga.

Ka põlvkondlikud erinevused löövad välja. Vanemad mehed on stabiilsuse pooldajad, kes rahuldavad vähesega. Noored tahaksid midagi teha ja küllastavad pidevalt teiste rahvaste kooskäimiskohti (näiteks austria publi või svenssonite maja). Vanade elukogemust hakatakse talviselt hindama missiooni teisel poolel, kui suurt väljaminekusoovi enam pole ja ootamisega täidetakse jutuaajamisega. Siis on võimalik puudutada ka kõike seda, millest vanem mees juba läbi käinud, kuid mis noorel alles ees.

MÕNED ÕPETUSSÕNAD

Mida tehakse alguses valesti?

Ei arvestata diplomaatiareeglitega, kui suheldakse teisest rahvusest

SOOVI TUSED

- Väljaõppel ja kodus õppida inglise suhtluskeelt – muretseda vestlussõnastik.
- Võtta kaasa sülearvuti, filmid ja muusikat; samuti raamatuid ja mängu.
- Mitte käituda nn ajateenija mentaliteeti järgides ja pidevalt küsida, miks peab vormi kandma, relva vasaku käega vinnastama jms.
- 2. rühmal võtta ühistegevuseks kaasa petank, saalihoki (saalibänd) jms.
- Estguard-2 – kaasa tumedad päikeseptillid ja kaitsekreem.
- Estguard-3 – kaasa soojad kampsunid ja sallid, ka hommikumantel.

inimestega. Tingimata ei pea tege-
ma juttu ühe või teise rahva ajaloo
tumedamatest külgedest. Samas ei
tohi unustada naabreid. Soomla-
sed olidki imestunud, kui eestlased
alles kuu möödudes tulid põhja-
naabrite jutule ja küsisid saunas-
käimise luba.

Millega jäädakse alguses hätta?

- Inglise keeles suhtlemisega. Mitte sellega, et ei osata, vaid sellega, et pole kogemust aru saada erineva häälduse ja akt-sendiga räägitavast jutust.
- Puudub rutiiniga toimetulemi-
se kogemus. Ei usuta, et rutiin hakkab halvama aju ja taju. Päevadel ja nädalatel ei ole mingit vahet. Kogu aeg üks ja seesama, kui just ise midagi ei tee. Kummaline, et ka peas ei teki erksaid tegutsemisideid.
- Ei osata arvestada kohaliku kliimaga. Ilm mägede vahel on sakakavalalt muutlik: ühe päevaga on võimalik kogeda kolme aasta-
taega.
- Ei suudeta vaba aega sisustada. Loodetakse, et riik toetab vaba aja sisustamist või organiseerivad ülemad põnevat tegevust. Kui ei ole enesedistsipliini ega tegelda mingi harrastusega, tundub missioon mõttetuna.

Millega tuleb missiooni esimesel poolel arvestada?

- Kui ollakse kaugel ja on palju jõudeaega, tekib tohtu suhtlemisvajadus. Arvesta, et kodus-
tel ei ole sama palju aega, sest ollakse tööl, koolis, tegeldakse lastega jne.
- Puhkus ei pruugi tulla nii romantiline kui unistatakse, sest pikk lahusolek on tekitanud võõrastust või elatakse läbi lahusolekul välja elamata emotsioonid (miks sa mulle kohe ei helistanud, miks sind ei olnud siis kodus, kui ma oli netis jne).
- Ka mõtlemisele tuleb piir panna. Kui liiga palju ja pingsalt mõeldakse, luuakse fantaasiad, mis tekitavad kannatusi olematute olukordade pärast. Tuleb leida tegevust (lugemine, trenn) – siis on mõte mujal ja keha väsib ning kindlasti tuleb ka uni paremini. **KK!**

ESTGUARD-1

kolmandat kuud Bosnias

Tekst: MARGUS MÜÜR, nooremseersant

Alates 9. detsembrist 2005 viibib Bosnia-Hertsegoviina Vabariigis Kaitseliidu liikmetest koostatud rahuvalverühm ESTGUARD-1. Rühmaülem on Kaitseliidu peastaabi ohvitser leitnant Margus Võsu. Esimese Kaitseliidu baasil moodustatud missiooniüksuse ülesandeks on Tuzla lennubaasi ja selle juures asuva sõjaväelaagri *Camp Eagle Base* valvamine ning kaitsmine. Eesti rühm on osa rahvusvahelisest baasikaitsekompaniist SECCOY, kuhu kuuluvad lisaks Austria, Tšehhi ja Slovakkia rühmad.

Missioon kestab kuus kuud ja lõpeb juunis 2006. Märtsikuus tulevad eestlased kodumaale puhkama. Riigikogu missioonimandaat kehtib kaks aastat, Kaitseliidul tuleb seega mehitada veel kolm Bosnias tegutsevat valverühma.

Kaitseliidu esimese välismissioonirühma 28 liikmest 13 on Kaitseliidu Harju maleva võitlejad. Enamik rühmast kohtus omavahel juba mais 2005, kui algas mitmeetapiline väljaõppekursus õppustega nii Paldiskis kui ka Saksamaal, mis jõudis lõpule 25. novembril. Saadud tunnistused tõendasid, et väljaõppekursuse läbinud on valmis rahuvalvemissiooniks Bosnias.

Järgnes kahenädalane puhkus. 8. detsembril koguneti taas Paldiskisse. Samal päeval korraldati Toompeal Komandandi aias pidulik lahkumisriivistus. Järgmise päeva hommikul asus rühm Estonian Airi Boeinguga teele Balkani poole, esimeseks peatuspaigaks Tuzla lennubaas

Esimesed päevad möödusid majutuse sisseseadmise ja baasiga tutvumisega. Elatakse neljakohalistes majakestes. Baasis on olemas suurepärased võimalused

vaba aja veetmiseks: söögikohad, spordisaalid, kohvikud, kauplused, kino, rahvuslike kontingentide pubid.

Camp Eagle Base on paljurahvuseline baas, kus teenib sõjaväelasi 14 riigist. Lähinaabritest on kohal soomlased, rootslased ja lätlased, peale nende veel Itaalia, USA, Poola, Türgi, Portugali, Saksamaa, aga ka Tšiili sõdurid.

Pärast sisseelamist asus ESTGUARD-1 täitma oma teenistuskohustusi: esimestel päevadel koos austerlastega, kes tutvustasid töö olemust. Mõne päeva möödudes hakkas Eesti rühm tegema tööd iseseisvalt. Teenistus on graafiku alusel, nii et ka vaba aega on piisavalt.

Vabadel päevadel on meil võimalus baasist väljuda, et tutvuda selle paljukannatanud maaga. Minulgi on olnud juba võimalus külastada riigi pealinna Sarajevot, mis asub Tuzlast 130 kilomeetri kaugusel.

Kümme aastat tagasi lõppenud sõja arme enam palju näha ei ole. Kohati on veel siiski märgata purustatud või kuuliaukudega maju. Inimeste elujärg näib olevat suhteliselt hea: käib

ehitus- ja äritegevus, liigub palju autosid.

ESTGUARD-1 rühmavanem veebel Kaido Õim, kes viibis Bosnias esimest korda vahetult pärast sõda 1996. aastal, meenutas, et siis võis näha liikumas põhiliselt hobuveokeid ja traktoreid ning purustatud oli enamik hoonetest.

Selle kõige taustal on olnud areng kiire. Loodame, et eestlaste kohalolek aitab pisutki kindlustada rahu ja stabiilsust, mis on eelduseks riigi Euroopa Liidu liikmeks saamisel. Bosnia-missioon ongi Euroopa Liidu projekt ALTHEA, mille koosseisu EUFORi vägedes kuulub ka Eesti üksus. **KK!**

4.–11. detsembrini 2005 viibisid preemiareisil Šveitsis sõjalis-sportlikul võistlusel Erna retk 2005 parima tulemuse saavutanud Kaitseliidu võistkonna – Järva maleva – liikmed. Meeskond koosseisus leitnant Indrek Reismann, lipnik Aare Kabel, seersant Urmas Kõonurm ja reamees Margus Laanet ning tugimees lipnik Heldur Meister külastasid kapten Erik Reinholdi juhtimisel mitmeid Šveitsi armee õppekeskusi ja vaatamisväärsusi.

Soome rindenaised tutvustavad oma ajalugu

Soomes hakati Teises maailmasõjas Punaarmee vastu sõdinuist töde rääkima alles 1970. aastatel, nüüd on Soome Rindenaiste Liidulgi vanust üle veerand sajandi.

Tekst: MERIKE JÜRJO

Vahel tundub lausa uskumatu, et mõned tänasel päeval enesest-mõistetavad väärtushinnangud olid veel paar aastakümnet tagasi täiesti maha vaikitud või suisa põlu all. Teame oma kogemusest, et nõukogude ühiskond ja selle käitumiskoodeks ei austanud viimases sõjas Punaarmee vastu sõdinuid.

Paraku toimis sama suhtumine mitu aastakümnet ka meist sadakond kilomeetrit põhja pool Soomes. Küll varjatult ja mitte nii avalikult punaste loosungitega kinnitatuna, kuid negatiivne ühiskondlik hoiak Saksa sõjaväes teeninutesse oli 1970. aastate lõpuni täiesti tajutav.

NAISED JA SÕDA: AJALUGU JA EELARVAMUSED

2004. aastal sai 25 aastat vanaks Soome Rindenaiste Liit (*Rintamanaisten Liitto*). Nimetatud aastapäeva tähistamiseks ilmus ka ajaloolase Marjo Mela koostatud ja kirjutatud Rindenaiste Liidu ajalugu käsitlev teos "Naiset sodan- ja rauhantyösa – Rintamanaisten Liiton historia" (Naised sõja- ja rahutööl – Rindenaiste Liidu ajalugu).

Uurimuse järgi teenis Talve- ja Jätkusõja ajal 90 000–95 000 Soome naist sõjategevuse piirkonnas. Enamik neist olid organisatsiooni Lotta Svärd liikmed, kellele lisandusid meditsiiniõed, abiõed (farmatseudid), naisarstid ja sõdurikodude korraldajad. Nimetatute ridu täiendasid vähesel määral naised, kes olid rindel 1939. aastal vastu võetud töökohustusseaduse alusel, samuti regulaarselt rinnet külastanud kunstikollektiivide naisartistid ja karjaajajad, kes evakueerisid loomi vaenlase eest Kesk-Soome, Lapi sõja ajal ka Rootsi. On tõsiasi, et naised vabastasid Talvesõja ajal ühe diviisi ja Jätkusõja ajal kahe diviisi jao mehi võitluseks vaenlasega.

Kummaline küll, ent pärast sõda naised unustati. Raamatu autor arvab selles süüdi olevat sõja järel Soome poliitikas valdavalt valitsevad vasakpoolsuse.

Teatavasti keelustati Lotta Svärd kui fašistlik ühendus juba 1944. aasta sügisel. Samas ei pidanud lotad enne sõda ega ammugi mitte hiljem end poliitiliseks jõuks, vaid täitsid raske tunnil oma kohust isamaa ees. Lotade lipukiri kõlas: "Kodu, usu ja isamaa eest!" Kuid pärast organisatsiooni keelustamist ja ühiskonna väärtushinnangute muutumist olid

Tööhetk videvikutunnil.

lotad nii ära hirmutatud, et peitsid ja põletasid isegi oma arhiive.

Uurimuses toob autor ära mitmed üllatavad seigad Soome poliitiliste jõudude suhtumisest rindel olnud naistesse. Iseloomulikud on ka mitmeid näited Soome 1950.–1970. aastate kirjandusest, kus lotade panust sõjas ja eriti rindetegevuses on püütud igati vähendada ning rõhuda paljuski vaid sugupooltevahelisele suhtlemisele. Lotasid kujutati kui linnast tulnud koolitatud naisi, kes olid huvitatud vaid ohvitseridest, mitte tavalistest sõduritest. Kirjanikud unustasid, et sõjaaegsed moraalinormid olid märksa konservatiivsemad kui 1960. aastail, ning sellegi, et Soomes on olnud tavaks suhelda, ka abielluda samast sotsiaalsest kihist partneriga. Seega oli loomulik koolitatud lotade tihedam läbikäimine ohvitseridega.

UUED TUULED TÕID SOOME RINDENAISTE LIIDU

Kuid ajad muutusid ja jää murdus ning 1970. aastal avaldas Mirja Hakko Oulu ajalehes Kaleva ausa ja ehk ka provotseeriva artikli pealkirjaga

Väliköök Syväräs 8.11.1941, keskel lota Nina Tuunainen.

“Rindelota elab veel, kuid täiesti unustatuna”.

Mõned aastad varem, 1966. aastal olid asutatud esimesed naisjaoskonnad Soome Sõjaveteranide Liidu juurde. Paraku olid need jaoskonnad siiski vaid Sõjaveteranide Liitu toetava iseloomuga, mitte rindenaiste õiguste eestseisjad.

Soome Rindenaiste Liidu asutamiskoosolek peeti Helsingis 21. septembril 1980 viie rindenaiste territoriaalse üksuse baasil. Liidu loomine ei läinud raskusteta. Tolleaegne Eduskunna esimene aseesimees Johannes Virolainen hoiatas rindenaiste koondumast, sest säära- ne teguviis võivad Moskvat ärritada.

Tegelikkuses ei huvitanud rindenaiste Vene karu pahandamine. Majanduslike õiguste ja sotsiaalsete garantiide taotlemine võrdset rindel olnud meestega on olnud Soome Rindenaiste Liidu põhiülesanne selle ühenduse loomisest saadik. Tänapäeval kehtib Soomes rindeveteranidele, nii meestele kui ka naistele, üle 30 soodustuse ja sotsiaalse hüve, sealhulgas pensionilisa ning riigi tasutavad ravi- ja sanatooriumikulud. Nimetatud põhiülesandele lisaks on liit kogu aeg olnud abiks ka rindenaiste juriidilisel nõustamisel.

RINDEVETERANIDE MISSIOON: JÄÄDVUSTADA OMA LUGU

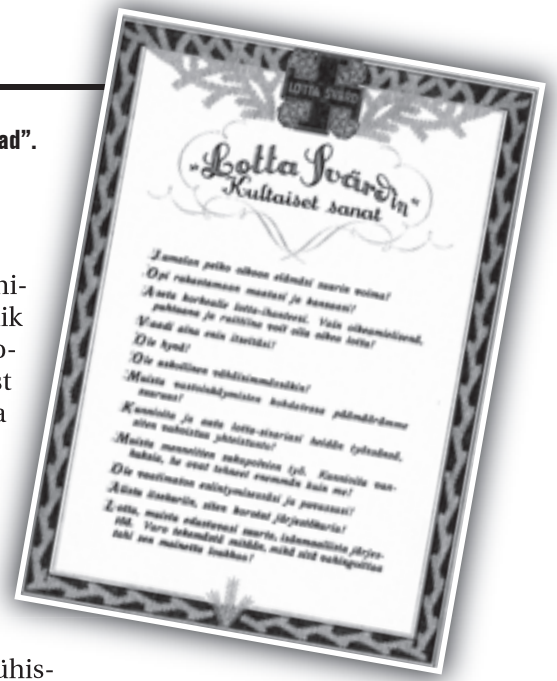
Kuidas edasi uuel aastatuhandel? Sõda jääb ajas üha enam minevikku ja rindeveteranide hulk kahaneb. Praegu on rindenaiste keskmine

Lotta Svärdi “Kuldsed sõnad”.

vanus 84 aastat. Kõigist veteranidest on praegu naisi kolmandik ja aastaks 2010 on ilmselt poolled Soome rindeveteranidest naised. See seab liidule uued ja märksa raskemad ülesanded: eakad liikmed vajavad hoold, sest paljud neist on jäänud elukaaslase kaotuse tõttu üksikud. Samas on tänased rindenaised rõõmsad, sest nende sõjaaegset panust hinnatakse tänapäeva Soome ühiskonnas kõrgelt. Nad muretsevad, kuidas jätta noorematele põlvedele võimalikult palju ja mitmekesist ajaloolist pärandit.

Raamatus on antud ka ülevaade kolmekümnest Soomes tegutsevast piirkondlikust rindenaiste ühendusest, nende ajaloost tänase päevani.

Marjo Mela koostatud ja kirjutatud Soome Rindenaiste Liidu ajalugu on haarav ja teaberikas raamat. Teos kuulub nende viimaste aastate Soome ajaloo uurimuste kilda, kus ausalt tunnistatakse sõjajärgsetel aastakümnetel idanaabri huvides veetud poliitilist joont. Tegu on vaieldamatult asjaliku ajaloo uurimusega, seda näitab ka raamatu põhjalik viitesüsteem, mis haarab mitmesuguseid ajalooallikaid, sealhulgas arhiivimaterjale, seadusekogusid, trükiseid, perioodikat ning käsikirju ja suulist pärimust.

AJALUGU EKRAANIL

Möödunud aasta 1. detsembril esilinastus Helsingi esinduskinos Bio-Rex mängufilm “Lupaus” (Tõotus), mis jätkab Soome filmitegijate traditsiooni meenutada oma rahvale nende ajalugu filmikunsti kaudu. See oli möödunud aastal Soomes vaadatuim film. Süžeeiliselt lihtne lugu lotadest Talve- ja Jätkusõjas, kus peategelasteks kolm noort hällis lotavormis tüdrukut, kellest igaüks annab riigile ja rahvale rasketel päevadel oma panuse.

Märkimisväärne on, et peaaegu 3 miljonit eurot maksma läinud film valmis otseselt Lotta Svärd Säätio tellimusel ja rahastamisel. Soomlastel on oma “suure sõja” ainelisi mängufilme hulgi, nii paremaid kui halvemaid. “Tundmatu sõdur” ja “Luurerühm” on esimesed, mis peaksid igale filmihuvilisele kohe meenuma.

Eestis analoogi otsides tuleb seevastu pingsalt ajusid ragistada, enne kui meenuvad “Inimesed sõdurisinelis” ja “Nimed marmortahvlil” – viimane räägib küll märksa varasemast sõjast.

Aga kui palju lugusid, kui palju inimsaatusi, kui palju vastamata küsimusi! Oleks see ainult palju maksva filmikunstiga nii. Kus on Kaitseliidu põhjalik ajalooramat? Kas Naiskodukaitsel on oma ajalugu kaante vahel? Või Eesti kaitsevaelgi? Paari-kolme aasta jooksul on tulemas mitmeid ümmargusi tähtpäevi, järelikult tuleb asjalike ja tõsiste ajaloo uurimuste jaoks seeme juba täna mulda panna. **KK!**

Porvoo ringkonna rindenaised 1991. aasta suvepäevadel Hämeenlinnas.

Aumärginäitus Eesti Panga muuseumis

Tekst: ALEKS KIVINUK

Veebruar on nii Eesti riigi kui Eesti faleristika (aumärkeuurivnumismaatikaharu) seisukohalt tähtpäevaderohke kuu. Aumärkidega seonduvate sündmuste meenutamiseks avati 1. veebruaril 2006 Tallinnas Eesti Panga muuseumis näitus, kus eksponeeritakse Kaitseliidu ja kaitseväge rinnamärke ning sõjalisi autasusid, 1919. aasta jaanuarist pärinevaid fotosid sõjast räsitud Narvast, mis tehtud vahetult pärast Narva Kommuuni kukutamist, Vabadussõja-ainelisi postkaarte ja dokumente, Punase Risti ja sõjalise sümbolika nähkehistöid.

Eesti Vabaduse Rist

Näitusel on pearõhk Eesti Vabariigi kõrgeimal sõjalisel autasul – sõjaeelsel ajal ülimalt prestiižikal Eesti Vabaduse Ristil. Risti kui sümbolit on ajalooliselt peetud sõdurivapruse võrdkujuks, seda kandsid emblemina oma mündril Teises maailmasõjas Soome ja Saksa vägedes võidelnud Eesti sõdurid.

Eesti Vabaduse Rist asutati 24. veebruaril 1919. Ordeni kujundas kunstnik Nikolai Triik. Orden jagunes kolme liiki: I liik annetati sõjaliste teenete eest, II liik isikliku vapruste eest ja III liik tsiviilteenete eest. Iga liik jagunes omakorda kolmeks järjooks, mida kirjapildis märgitakse liiki tähistava rooma numbriga.

I ja II liigi risti keskplaadi aversil on Eestit sümboliseeriv täht E, mida kaitseb soomusrüüs kõverdatud käsi sirge mõõgaga. Mõõka hoidev käsi moodustab vabariiki tähistava V-tähe. III liigi Vabaduse Risti aversil on vaid täht E – et tegemist on tsiviilteenete eest saadava autasuga, puudub mõõgaga käsi. Vabaduse Risti reversil on selle asutamise daatum 24. II 1919.

Risti ja selle lintide kujundamisel on kasutatud eesti rahvusvärve sinist, musta ja valget. Üksnes II liigi südamik on veripunane, tähistamaks kodumaa eest valatud verd. Sellest tuleneb seda liiki ristile antud hüüdnimi Vererist.

Esimesed Vabaduse Ristid annetati 2. augustil 1919. Kokku väljastati riste 3224, neist Eesti kodanikele 2151. 1925. aasta 19. juuni seadusega lõpetas Riigikogu Vabaduse Risti väljastamise, lugedes omariikluse rajamisel silma paistnud isikute teened hinnatuks.

Eesti Vabaduse Risti tähtsust rõhustab asjaolu, et risti kavaleridele kehtestati mitmeid soodustusi ja ordeniga kaasnes sageli rahaline preemia ja/või asundustalu saamine. Tuntumatest Vabaduse Risti kavaleridest nimetagem hilisemat Eesti Vabariigi esimest presidenti Konstantin Pätsi (VRI/1 ja VRIII/1), kindralleitnant Johan Laidoneri (VRI/1 ja VRIII/1), Vabadussõja kangelast leitnant Julius Kuperjanovit (VRI/2, VRII/2 ja VRII/3) ja Soome vabatahtlike Põhja Poegade rügemendi eestlasest ülemaat Hans Kalmu (VRI/1 ja VRII/3).

II liigi 1. järgu Vabadusrist.

Vabadussõja mälestusmedal

Vabadussõja mälestusmedali kavandas kunstnik August Timus. Medalil on kujutatud Eesti sõdurit kaitsmas, relv käes, kodu ja peret.

Vabadussõja mälestusmedali statuut kinnitati 14. detsembril 1920, sellega autasustati Vabadussõjast osavõtnuid, kusjuures haavata saanute medali lindi alaosa oli kinnitatud põikilehv.

Kaitseliidu Kotkarist

24. veebruaril 1928 Kaitseliidu autasuna asutatud Kotkaristi teenetemärk muudeti 1936. aastal riiklikuks ordeniks ning senisele viiele ristiklassile lisandus veel kolm.

Kotkaristi orden jagunes kahte klassi – tsiviil- ja sõjaliste teenete eest antavaks. Sõjaliste teenete puhul lisati ristile ristatud mõõgad. Ordenil kasutatud sümbolika pärines Kaitseliidu embleemilt.

Ordeni esiküljel on kujutatud (põhja)kotkast kui julguse, vapruste ja vabadust armastava jõu sümbolit, kelle turjal saabus Viru randa Kalev. Kotkas hoiab vasaku jala küünistest Eesti Vabariigi vappi, kaitstes seda parema jala haardes oleva mõõgaga. Risti tagakülje südamikul paikneb teenetemärgi asutamisaatum 24. II 1928 ja risti harudel deviis "Pro Patria" (Isamaa eest). Ordenilindi värvidest sümboliseerib oranž (india kollane) küpset vilja ja rukkilillesinine eesti rahvuslille. Oranž ja rukkilillesinine on ühtlasi Kaitseliidu värvid.

Muud märgid

Näitusel on välja pandud vaid huvitavaimad Kaitseliidu ja Eesti kaitseväge rinnamärgid ning ajalooliseid dokumendid. Siiski on eksponeeritud ka Punase Ristiga seonduvat, mis pole otseselt sõjalised autasud. On arvestatud asjaolu, et Punane Rist ja tema eellane Ühistöö varustasid Vabadussõja rindeid, hoolitsesid haavatute ja sõjapõgenike eest ning tegelesid sõjavangide vahetamisega.

Pärast Vabadussõda lõpetas Ühistöö tegevuse ja likvideeriti 1921. aastal. Ühistöö mälestusmärgil oli kolm järku ja see oli ainus Eesti autasu, mille kandmise õigus oli päritav. Ühistöö märgiga autasustatu kandis seda rosetiga, pärija aga rosetita.

Näitusel piletiraha ei küsita ja see on avatud 25. veebruarini.

AUMÄRKIDEGA SEONDUVAID TÄHTPÄEVI VEEBRUARIS

24. veebruar 1918	kuulutati välja Eesti Vabariik
24. veebruar 1919	asutati Eesti Vabariigi kõrgeim orden Eesti Vabaduse Rist
24. veebruar 1919	loodi Eesti Punase Risti organisatsioon
2. veebruar 1920	allkirjastati Tartus Eesti-Vene rahuleping (nn Tartu rahu)
24. veebruar 1928	asutati Kaitseliidu Kotkaristi teenetemärk

Kaitsejõudude sümboolika korrastamisest

Tekst: MART PUUSEPP, major

Sõjaväelasest teeb kombatandi selgelt eristuv vormiriietus ning riigi ja väeosa sümboolika selle küljes. Lisaks sellele puhtpraktilisele väärtusele loob arusaadav ja süsteemi sobiv sümboolika sõjaväelastest ka omade keskel hea mulje.

Mõned aastad tagasi korrastati Kaitseliidu teenetemärkide ja embleemide süsteem, lähtudes Kaitseliidu seadusest, põhikirjast ja kodukorras. Vastav seadusakt on ilmunud ka Riigi Teatajas.

Kaitseväge juhataja 28. jaanuari 2005 käskkirjaga nr 19 moodustatud sümboolikanõukogu ülesandeks on korrastada kogu kaitsejõudude sümboolika. Sümboolikanõukogus kinnitatud kaitseväge sümboolika väljatöötamise kord juhib tähelepanu institutsioonidele, kellel on õigus teenetemärke välja anda.

Taasloodud Kaitseliidu malevad ja malevkonnad, samuti kaitseväge väeosad võtsid taasisesivsuse algaastail oma tublimate võitlejate tunnustamiseks kasutusele oma senised teenetemärgid, sest muid

teenetemärke siis veel ei olnud. Nüüd, kui on olemas kõikvõimalikud ametkondlikud teenetemärgid ja mitmed muud võimalused oma tublimate autasustamiseks, tuleks malevate, malevkondade ja väeosade nn teenetemärkide statuudid üle vaadata ja muuta need eelnimetatud korrale vastavaks.

Näiteks tuleks teenetemärgi nimetuse asemel kasutada sõna rinnamärk. Nii oli see ka enne 1940. aastat. Ka siis ei antud üksuse rinnamärki kõigile soovijaile, vaid selle saaja pidi olema eeskujulikult teeninud teatud aastad antud üksuse koosseisus.

Kinnitamist ootab ka teenetemärkide ja kõikvõimalike muude märkide kandmise kord, mida selgitame edaspidi.

Kui kaitseliitlastel tekib küsimusi või ettepanekuid teenetemärkide ja muude märkide kandmise kohta Kaitseliidu vormil, võivad nad parimate lahenduste leidmiseks pöörduda allakirjutanu poole, kes esindab Kaitseliitu kaitsejõudude sümboolikanõukogus. **KK!**

ÕIGUSAKTID

- Kaitseliidu üldlipu ja embleemi kirjelduse kinnitamine. Vabariigi valitsuse 5. oktoobri 1999 määrus nr 285. Riigi Teataja I 1999, 76, 711.
- Kaitseliidu teenetemärkide kirjelduse ja statuudi kinnitamine. Vabariigi valitsuse 5. oktoobri 1999 määrus nr 286. Riigi Teataja I 1999, 76, 712.
- Kaitseliidu malevate märkide kirjeldused. Kaitseministri 19. juuli 2000 määrus nr 7. Riigi Teataja Lisa 2000, 93, 1432.
- Kaitseliidu eraldusmärgid. Vabariigi valitsuse 15. augusti 2000 määrus nr 270. Riigi Teataja I 2000, 73,455.
- Kaitseväge eraldusmärkide kirjeldus. Vabariigi valitsuse 17. septembri 2002 määrus nr 299. Riigi Teataja I 2002, 80, 475.

Kaitseväge sümboolika väljatöötamise kord

Tekst: ANDRES PARVE, nooremleitnant, kaitseväge sümboolikanõukogu tegevjuht

Kaitseväge juhataja 28. jaanuari 2005 käskkirjaga nr 19 moodustati nõuandva ja otsustava organina kaitseväge sümboolika (lipud, vapid, embleemid, teenetemärgid) valdkonna reguleerimiseks kaitseväge sümboolikanõukogu. Nõukogu koosseisu kuuluvad kaitsejõudude peastaabi, Kaitseliidu, maaväe, mereväe ja õhuväe esindajad ning erialaspetsialistid väljastpoolt kaitseväge. Nõukogu kodukord on kinnitatud kaitseväge juhataja 6. aprilli 2005 käskkirjaga nr 66.

Alljärgnev kaitseväge sümboolika väljatöötamise kord on kinnitatud kaitseväge juhataja 23. novembri 2005 käskkirjaga nr 247.

1. Sümbolite väljatöötamise ja kinnitamise protseduur

1.1. Väeosa või asutuse ülem moodustab käskkirjaga sümboli väljatöötamise töörühma ja määrab selle juhi.

1.2. Töörühma juht on kohustatud teavitama sümboli kavandamisest kirjalikult kaitseväge sümboolikanõukogu.

1.3. Sümboolikanõukogu arutab uue sümboli loomise vajadust ja nõustab positiivse otsuse korral väeosa või asutuse töörühma sümboli väljatöötamise protsessis.

1.4. Soovitavalt tuleb väeosal või asutusel kaasata uue loodava sümboli väljatöötamise protsessi vastava eriala spetsialist.

1.5. Väljatöötatud sümbol (sümboli variandid) esitatakse paberikandjal ja elektroonselt kaitseväge sümboolikanõukogule arutamiseks ja hinnangu saamiseks.

1.6. Sümboolikanõukogu positiivse otsuse korral esitab väeosa või asutus sümboli kooskõlastamiseks Patendiametile.

1.7. Väeosa või asutuse sümbol esitatakse pärast Patendiametis kooskõlastamist kaitseväge juhatajale õigusaktides sätestatud juhtudel kinnitamiseks.

2. Põhimõtted ja soovitusid sümboli väljatöötamiseks

2.1. Sümboli loomine ei alga pildist, vaid kirjeldusest ja sümboli kujunduselementide valiku selgitusest. Loodav sümbol peab kajastama vastava väeosa või asutuse eripära ja funktsiooni ning kaitseväge ja riigikaitset üldse.

2.2. Sümbolid peavad olema selgelt äratuntavad ja üheselt mõistetavad.

2.3. Vältida tuleb olemasolevate sümbolite kopeerimist või jäljendamist, kuid võimalusel on alati soovitatav järgida Eesti kaitseväge üksuste ajaloolisi sümboleid.

2.4. Tuleb püüda kasutada ainult heraldilisi värve ja järgida heraldilise kujunduse reegleid. Neonvärve ning raskelt määrata- vaid ja määratud toone mitte kasutada.

2.5. Kiri ei ole kujunduselement, embleemi või vapi kilbile seda ei paigutata. Põhjustatud vajadusel võib kirja kasutada eraldi kilbi kohal või ümber.

2.6. Mitte kasutada totalitaarsete süsteemide (natsionaalsotsia- listlik, kommunistlik) ega teiste poliitiliste ühendustega üldtun- tult seostatavaid sümboleid.

3. Väeosa embleem (vapp)

3.1. Väeosa embleem on väeosa sümbol, mida kasutatakse väe- osa dokumentidel, märkidel, käiseembleemil, meenetal jne.

3.2. Et iga heraldilist vappi saab käsitleda embleemina, kasuta- takse edaspidi kõigi väeosade ja asutuste sümboleid kohta üld- nimetust embleem.

4. Käiseembleemid

4.1. Väeosa või asutuse käiseembleemi on lubatud kasutada ala- tes üksikkompanii (või sellega võrdsustatud üksuse) tasandist. Kui väeosa või asutuse koosseis on ajaloolise traditsiooniga embleemi kasutatav allüksus (pataljon, kompanii), on nimetatud allüksusel lubatud kanda oma embleemi.

4.2. Mitmeid allstruktuure ühendavate väeosade (1. Jalaväeabri- gaad, LiVÕK [Lahingutoetusüksuste Väljaõppekeskuse] Tapa Väljaõppekeskus) koosseisu ning asutuste (sh kaitseringkonnad ja erikaitsepiirkonnad) alluvusse kuuluvad väeosad võivad ole- masoleva käiseembleemi kohal kanda ka ühtekuuluvust sümbo- liseerivat lisaembleemi.

4.3. Reservüksustel on lubatud luua oma käiseembleeme koos- kõlas käesolevas juhendis esitatud nõuetega.

4.4. Käiseembleem peab olema kompaktne. Soovitavalt peaks:

- käiseembleemi minimaalne laius olema 60 mm ja minimaal- ne kõrgus 65 mm;
- käiseembleemi maksimaalne laius olema 85 mm ja maksimaalne kõrgus 90 mm;
- põhilise taustakujundina kasutama kilpe;
- vältima kilbist väljaulatuvaid osi.

4.5. Käiseembleemi puhul ei ole statuut vajalik, kuid sümboli kir- jeldus ja selgitus on nõutavad.

4.6. Sümboli kavandamisel tuleb arvestada, et elusolendid ning esemed, millel on määratavad esimene ja tagumine pool, pea- vad olema suunatud heraldiliselt paremale (vaataja poolt nähtu- na vasakule). See tähistab sümboliseeritava edu ja arengut. Kui sümbol paigutatakse mingi objekti paremale küljele (näiteks pa- remale käisele), pööratakse vastav kujund heraldiliselt vasakule.

5. Teenetemärgid

5.1. Teenetemärgid (ordenid) jagunevad riiklikeks ja ametkond- likeks (ametkonda hõlmavad). Kaitseväge teenetemärgid on ametkondlikud teenetemärgid.

5.2. Kaitseväge teenetemärke annavad kaitseväge juhataja (Kaitse- väe teenetemärk, Kaitseväge Eriteenete Rist ja Kaitseväge Eeskujuli- ku Teenistuse Rist), kaitsejõudude peastaabi ülem (Kaitsejõu- dude Peastaabi teeneterist) ja väeliigi ülemad (Maaväe Ohvitseri Kuldrist, Maaväe Ohvitseri Hõberist, Maaväe Hõberist ja Maaväe Pronksrist; Õhuväe teeneterist; Mereväe Rist, Mereväe teenete- märgi "Usk ja tahe" I klass "Kuldankur", II klass "Hõbeankur" ja III klass "Raudankur").

5.3. Väeosade ja asutuste ülematel (v.a kaitsejõudude peastaa- bi ülem ja Rahuoperatsioonide Keskuse ülem) on õigus anda väeosade ja asutuste rinnamärke teenete eest (ajalooline tradit- sioon).

6. Sõjaväelised rinnamärgid

6.1. Rahuaja riigikaitse seaduse § 14 lg 3 p 17 alusel on kaitseväge juhatajal õigus kehtestada väeosade ja asutuste sõjaväeliste rin- namärkide ja kutsemärkide statuudid väeosa või asutuse ülema ettepanekul. Märki loomise vajalikkuse üle otsustab eelnevalt kaitseväge sümboolikanõukogu.

6.2. Väeosade ja asutuste ohvitseride ja allohvitseride kogud (mittetulundusühingud) võivad oma rinnamärkidel kasutada väeosa või asutuse sümbolit ainult väeosa või asutuse ülema kirjalikul loal, järgides käesoleva korra nõudeid.

6.3. Sõjaväelised rinnamärgid jagunevad alljärgnevalt:

6.3.1. väeosa või asutuse rinnamärk on vastava kaitseväge väeosa või asutuse (sh Kaitsealiidu maleva ja malevkonna) rinnamärk, mida antakse eeskujuliku teenistuse ja väeosale või asutusele osutatud teenete eest; täpsemad ja täiendavad nõuded peavad olema kirjeldatud vastavate rinnamärkide statuutides;

6.3.2. teenistumärk on kaitseväge distsiplinaarseadusest (§ 13 lg 2 p 3, § 14 lg 3) tulenev ergutuse liik ning selleks loetakse kõiki rinnamärke, mida antakse saavutuste eest väljaõppes ja teenistuses (nt haavataasaamise tunnusmärk, rahuoperatsioo- nides osalenu medal);

6.3.3. sõjalise hariduse märk. Sõjaväelise haridusena käsitle- takse kaitseväge õppeasutuses õigusaktides sätestatud korras kinnitatud ja registreeritud õppekavadega kehtestatud tead- miste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süs- teemi, mida vajab kaitseväelane oma kutsealal rahu- ja sõja- ajal teenistuskohustuste edukaks täitmiseks. Tasemete järgi liigitub sõjaväeline haridus sõjaväeliseks keskhariduseks ja sõjaväeliseks kõrghariduseks;

6.3.4. kursusemärk. Kursusena käsitletakse lühiajalisi õpin- guid (loengud, õppetunnid, harjutuste sari) õppeplaaniga ja programmidega määratud sõjaväelisel erialal, kvalifikatsioo- ni tõstmiseks läbiviidud täiendkoolitusi, mille edukal lõpeta- misel väljastatakse tunnistus ja kursusemärk;

6.4.5. kutsemärk on erialase ettevalmistuse põhjal ametlikult määratud kvalifikatsiooniastet omavasse erialavaldkonda kuuluvate tunnusmärkide – kutsemärkide, kvalifikatsiooni- märkide, erialamärkide ja ametimärkide – ühine nimetus;

6.3.6. oskusemärk on teatud tegevus- või väljaõppevaldkonnas õppimise ja harjutamise teel omandatud asjatundlikkuse ja meisterlikkuse eest antav tunnusmärk (nt langevarjurimärk, laskurimärk, spordimärk);

6.3.7. kuuluvusmärk näitab kuulumist sõjaväelise asutuse, ühenduse koosseisu (nt Kaitsealiidu üldmärk, ohvitseride ja allohvitseride kogude rinnamärgid, BALTRONi märk). Siia kuuluvad kaitseväge väeosade ja asutuste (sh Kaitsealiidu ma- leva ja malevkonna) rinnamärgid, mille eesmärgiks on väeosa või asutuse teenistujate ühistunde süvendamine, ja need on nende ühisesse perre kuuluvuse väliseks tunnuseks.

7. Meened

7.1. Mütsi- ja baretimärgid, mis pole kinnitatud eraldusmärki- deks kõrgema struktuuri dokumendiga, liigituvad kaitseväes meenetena, samuti sõrmused, juubelimärgid, suveniirmär- gid, pandlad, käeketid (randmeketid), medaljonid, kaelaplaa- did (mitteametlikud ID-plaadid), lipsunõelad jne.

7.2. Eespool nimetatud esemete kasutuselevõtu otsustab ja kujundused kinnitab väeosa või asutuse ülem. Samas ei tohi nende kasutuselevõtmine minna vastuollu vormikandmise eeskirja ega militaarmärkide kandmise korraga.

8. Lipud

Väeosa ja asutuse lipu kavandamisel kehtivad üldised lipu- heraldika kujundusreeglid. Ajalooliste väeosalippude järgi rekonstrueeritud lippude ühel küljel võib kasutada Eesti lipu värvikombinatsiooni.

9. Lõppsätted

Kaitseväge teenistuse seaduse § 160 lg 2 alusel kehtestab kait- seväge vormiriietuse ja eraldusmärkide kirjelduse vabariigi va- litsus ja nende kandmise korra kaitseväge juhataja (kaitseväge ülemjuhataja).

Käesolev kord ei reguleeri kaitseväge eraldusmärkide väljatöö- tamist.

Tekst: INDREK RAUDSEPP, kapten, Kaitseliidu Tartu maleva vaneminstruktor

Plaanide koostamise protsess sõjaväes ja väljaspool seda

Sõjavägi on läbi aegade olnud keeruliste protsesside juhtimises liidripositsioonil. Ajalugu on näidanud, et kui kaks vaenupoolt lahinguväljal kohtuvad ja võitlusse astuvad, ei võida alati ülekaal inimjõus. Palju otsustavam võib olla kaval lahinguplaan, mille väejuht on koos nõunikega kokku pannud, lähtudes omade ja vastase jõudude ning taktika võrdlemisest. Leides vastase nõrga koha, saab sinna rakendada mõõduka jõu ja võit võib olla käeulatuses.

Mida keerulisemaks on läinud lahinguväli, seda keerulisemaks ka juhtimisprotsessid. Viimase saja aastaga on lahinguväljale lisandunud õhujõudude näol kolmas mõõde: sihtmärke võivad tabada raketid, mis on välja lastud sadade kilomeetrite kauguselt. Ühesõnaga, lahinguplaanide koostamisel on vaja tunduvalt suuremat kooskõlastust ja koordineerimist oma jõududega, aga ka rohkemat vastase võimalike käikude ettenägemist, kui seda suudab üks andekas väejuht.

STAABIORGANISATSIOON – VÄEJUHI “VÄLIAJU”

Selleks on kasutusele võetud staabiorganisatsioonid, mis sisuliselt on juhi “väliaju”. Et see aju töötaks, peavad olema paigas kindlad protseduurid, muidu sünnib kasu asemel ainult kahju. Staabiprotseduure on viimasel ajal üha täiustatud. Neid on püütud teha lihtsamaks, samas ka rohkem sügavuti minevaks. Sel ajal, kui sõdurid harjutavad koordineeritud tegevust maatikul, harjutavad staapide liikmed koordineeritud mõtlemist ühises mõtteruumis.

Esimene tasand, kus on selline staap olemas, on pataljon. Eestiski hakkavad niisugused staabid juba tekkima. Ühtseid protseduure ei ole siiski veel olemas. Ei saa ka võtta üle mingit NATO protseduuri, sest pataljoni tase töötab rahvuslike protseduuridega. Aluseks võib võtta kõrgemal tasandil kasutatavate protseduuride mudeli, kuid selleks, et protseduurid oleksid ka kasutatavad, tuleb juhtimise reeglid ja abivahendid kohandada mada-

lama juhtimistasandi jaoks. Tegevusjuhised peavad olema struktuurist lähtuvalt lahti kirjutatud, et kõigil oleks selge, mida nad mingil ajahetkel peavad tegema ja mida teistelt oodata. Igaüks tegeleb kitsa lõiguga, kuid kokku peab tulema ideaalne terviklahendus. Ja seda kiiremini ja põhjalikumalt kui suudaks üks mees.

Kaudselt võib seda meeskonnatööd võrrelda vormeli tankimisega: kiirus, koordineeritus, täpsus, automaatsuseni viimistletud toimingud. See nõuab palju suuremat harjutamist, kui annab mõnel nädalalõpul aastas metsas müttamas käimine.

DEMILITARISEERIMINE JA JUHTIMISTEADMISED

Samaaegselt sõjalise juhtimise võtete ja vahendite täius-tumisega areneb maailmas üldine demilitariseerimisprotsess, sest ühe massiivse vastasega seotud ohupilt on muutunud. See on viinud militaarstruktuuride kokkutõmbamisele kogu maailmas. Demilitariseerimisprotsessi on näha ka Eestis – meie ladusesse on saabunud hulk “ülejääke”, mille hävitamine nõuab suuri kulutusi. Lihtsam on need asjad ära kinkida. Eks ole see nn kaks ühes (*two in one*) kingitus. Näitad abivalmidust ja saad asjadest lahti. Nii nagu kõik Kaitseliidu liikmed on saanud aastate jookusul endale mitmesugust välismaist sõjavarustust.

Juhtimisteadmised jõuavad Eestisse aga hoopis aeglasemalt. Ja esmapilgul kummalisena tunduvalt – tihti ringiga tsiviilõpetajate ja mäenedzmendikoolitajate kaudu. Seda sellepärast, et äri on moodsas maailmas kujunenud tõeliseks lahinguväljaks, kus käib iga päev võitlus “elu ja surma” peale. Ja igasugused hästi välja-töötatud ja sõjaväljal end tõestanud abivahendid on sellel võitlusväljal teretulnud ning erusõjaväelased tihti edukad juhtimismeeskondade liikmed. Just seetõttu omandavadki Eesti äriinimesed praegu juhtimisteadmisi sõjaväelastega võidu, hõlpsasti sisseostetava välismaise koolituse toel tihti sammuke ees olles.

SÕJAVÄELISED JUHTIMISTEADMISED TSIIVILSFÄÄRI

Mujal maailmas on aga hakatud hoopis sõjaväelisi ot-sustamis- ja juhtimisprotsesse tsiviilsfääri müüma või jagama. Ja seda heas mõttes – nende mõttemallide õpe-tamine tuleb kasuks mõlemale poolele. See on oluline argument, mida olen näinud õppejõude rõhutamas nii Šveitsi kui ka Rootsi reservohvitseride koolitusel. Kui reservohvitserid võtavad reservõppekogunemistel õpi-tud protseduurid kaasa oma tsiviiltöösse, peaksid fir-majuhid üksnes rõõmustama heakvaliteedilise tasuta töötajate täiendkoolituse üle ja reservist, kes rakendab õpitut oma igapäevatöös, arendab ühtlasi oma sõjaväe-lisi oskusi edasi. See on sama, kui sõdur, keda on sõ-javäes õpetatud laskma, saab tööd kutselise jäägrina. Tema sõjaline kutseoskus – laskmine – areneb üha eda-si. Sama toimub ka mõtetegevuse valdkonnas.

Eestis on sellise tasemega koolitus veel lapsekingades. Paraku on vaja terve põlvkonna visa tööd, et kasvaks peale kaader, kes on pidanud pärast õppimist oma oskusi ka praktikas kasutama ja suudab just isiklikest kogemustest tulenevad näpunäited kvaliteetsesse väl-jaõppesüsteemi rakendada. Kuid kõik vajalikud tead-mised on meil tänu partnerriikide toele olemas ja ka kasutusel. Neid tuleb ainult süsteemikindlalt praktilisse tegevusse rakendada.

Eestis on piisavalt tsiviiljuhte, kes löövad kaasa Kaitse-liidu tegevustes ja saavad seetõttu omandatud teadmisi kahes kohas rakendada. Püüan alljärgnevalt kirjeldada ühte sõjaväelist otsuse vastuvõtmise protsessi nii sõ-javäeliste kui ka tsiviilterminitega. Arvan, et see tuleb kasuks igal tasandil, kuigi päris rida-realt rakendatakse seda alles pataljoni tasandil. Eks see ole ka esimene ta-sand, kus on olemas rida spetsialiste, kes peavad oma teadmisi näitama. Kuid ka rühma ja kompanii tasandil tuleb mõelda samade parameetritega. Seda enam, et on hulk väikesi üksusi, mis on kaitseringkondade alluvu-ses ja võivad saada iseseisva ülesande, mille täitmiseks tuleb läbi teha samad käsu koostamise etapid nagu pa-taljonis.

OTSUSE VASTUVÕTMISE PROTSESSI ÜLESEHITUS

Militaarne protsess	Tsiviilprotsess
Probleemi käsitlemine	Probleemi käsitlemine
Viivitamatud abinõud	Viivitamatud abinõud
Ajaplaan	Ajaplaan
Olukorra hindamine	Olukorra hindamine
Ülesanne	Ülesanne
Ajafaktorid	Ajafaktorid
Keskond	Turuanalüüs
Vastase vahendid	Konkurents
Omad vahendid ja võimalused	Ettevõtte vahendid ja võimalused
Otsus	Otsus
Lahingukäsk	Tegevusplaan / Äriplaan

PROBLEEMI KÄSITLEMINE

Kui saadakse uus ülesanne või projekt, on kõigepealt vaja ülesannet analüüsida. Võib öelda, et õigesti kirjeldatud, alaülesanneteks jagatud ja delegeeritud osaüles-anded on juba pool võitu. Selles olukorras ei ole tege-vasse rakendatud veel mingeid vahendeid. Vanasõna ütleb: “Üheksa korda mõõda, üks kord lõika!”

Probleemi käsitlemine jaguneb alategevusteks.

1. Probleemi avastamine

- Millega on tegemist?
- Ülesanded, eesmärgid?
- Võimalused?
- Ohud?
- Ülesande esmane formuleerimine.

2. Probleemi selgitamine

- Ülesande osaülesanneteks jagamine.
- Ülesande lõplik formuleerimine.

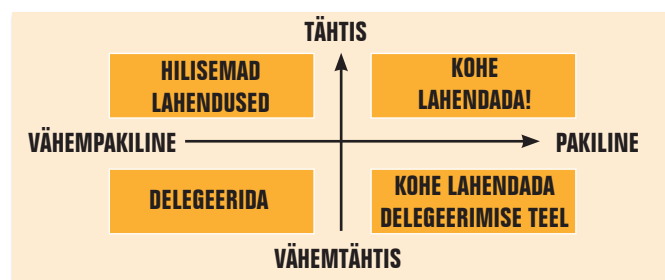
3. Probleemi hindamine

- Osaülesannete tähtsuse määramine.
- Osaülesannete pakilisuse määramine.
- Projektorganisatsiooni määramine.

Viimasest punktist tulenevad nii ajakava kui ka viivita-matud abinõud. Siin määrab juht oma prioriteedid ja tegevussuunad. Skemaatilisel võiksid need välja näha näiteks nii, nagu on kujutatud joonisel 1.

JOONIS 1

PROBLEEMI LAHENDAMISE VIIVITAMATUD ABINÕUD JA AJAPLAAN

Viivitamatud abinõud on sellised, mis nõuavad iga-suguste lahendusvariantide korral kohest tegevusse asumist. Sõjaväelises mõttes on siin eelkorraldused all-üksustele, esmase lisainfo vajadus ja logistilised täien-dused. Tsiviilsfääris võivad need olla näiteks mõned aeganõudvad protsessid (seadmete või ekspertiisi telli-mine, tööjõu värbamise alustamine).

Ajaplaaniga ollakse rohkem kokku puutunud. Seda koostame ju tihti ka igapäevaelus. Paigutame ühele teljele tähtjad ja teadaolevad tegevuste (protsesside) kestvused ning saame siis paika panna alategevuste al-gus- ja lõpuajad.

See on reeglina reaalsuses mitte kõige täpsemini järgi-tav plaan. Ajahäda tuleb alati kallale, sest alati on mida-gi, millega ei ole osanud alguses arvestada. Siin lähivad militaarne ja tsiviiltegevus minu arvates lahku. Sõjalises

tegevuses on lahingusse hiljaksjäämine juba kaotus, sest vastane ei püsi paigal ega oota. Pigem vastupidi. Seetõttu kehtib reegel: pigem veidi vähem lihvitud plaan õigeaegselt kui väga hea plaan nii hilja, et sellega enam midagi teha ei ole. Kuid tsiviilelus tuleb näiteks kaubamaja ehitamisel eelistada õigete konstruktsiooniliste lahenduste leidmist ja töö kvaliteeti tähtsajale, sest kui hoone esimeses avamislahingus laiali vajub, on hulk kliente igaveseks kadunud ja see on kõva kaotus.

OLUKORRA HINDAMINE

Kui probleem on selge, tuleb hakata otsima lahendusi ülesande täitmiseks. Selleks on välja toodud viis otsustavat faktorit, mida tuleb parimate lahenduste leidmiseks lahata.

1. Ülesanne – see sai probleemi selgitamise juures sõnastatud. Nüüd tuleb määrata ainult:

- ülesande tähendus üldolukorras;
- oodatav saavutus;
- mänguruum ja tegevusvabadus;
- toetus väljastpoolt.

2. Ajafaktorid – aeg seab kõikides valdkondades piiranguid. Siin tuleb esile tuua:

- millal algab vastase vahendite mõju ja liikumise sidumine ruumiga;
- millal ja millise ettevalmistusega omad üksused peavad tegevusse asuma;
- ülesannete ajaline fikseerimine.

Nagu eelnevalt mainitud, on tsiviilsfääris vajalik veidi teistsugune lähenemine.

3. Keskkonna analüüs – siin on erinevus sõjaliste ja tsiviilmõjurite vahel. Sõjalises kontekstis mõeldakse selle all:

- maastikku;
- ilmastikku;
- tsiviilkeskkonda.

Tsiviilvariandi puhul kuuluvad siia turgu puudutavad mõjurid:

- õigusruum;
- majandusruum;
- sotsiaalne areng;
- turu seisukord jne.

4. Vastase vahendid – sõjalises mõttes on arusaam ühene, vastavalt kõrgemalt tulnud infole, vastase määrustikele ja luureinfole esitletakse:

- vastase võimekust;
- vastase struktuuri;
- vastase seisukorda.

Lähtuvalt keskkonnast koostatakse võimalikud tegevusvariandid. Tsiviilsfääris näen vastase all kolme võimalikku varianti: kas vallutada tuleb ainult tühi turg, hävitada konkurendid või vallutada turg koos konkurentide tõrjumisega. Viimane neist muutub üha tavapärasemaks, kuid ette tuleb ka uue toote tühjale turule toomist. Teine variant on sisuliselt monopoolse seisundi saavutamine. Üldjoontes

võib nii turgu kui ka konkurente vaadelda samade tunnuste alusel. Peaasi, et nende olemasolu ei unustataks.

5. Omad vahendid – selle punkti all tuleb anda hinnang samade kriteeriumide alusel nagu vaenlasele:

- oma jõudude võimekus;
- oma jõudude struktuur;
- oma jõudude seisukord;
- naabrid;
- kõrgem toetus.

Tsiviilstruktuuride osas võiks teha lihtsustuse. Palju meil on:

- raha;
- oskusi ja teadmisi;
- tööjõudu;
- muid vahendeid.

FAKT, TÕDEMUS JA JÄRELDUS

Selleks, et nendest teguritest kujuneks analüüs, tuleb üles täheldada faktid. Faktidest tulenevad mingid tõdemused (mõelgem, mis millest tuleneb) ning nendest tuleb teha (eesmärgile orienteeritud) järeldused, millest sõltuvad tegevussuunad.

Siin võiv tuua mõningad näited:

FAKT	TÕDEMUS	JÄRELDUS
Sjab vihma	saab märjaks	jope selga
Sjab vihma	rohi on märg	ei pea heina tegema
Sjab vihma	kala võtab hästi	seda ei saa maha magada

Analüüsi tulemus: on vaba aega, mida saab kalapüügi- ja sisustada, aga kummimantel tuleb enne üles leida.

Kõige aluseks on üks ja sama fakt, kuid erinevate alade inimestel tekivad sellest erinevad tõdemused ja nad teevad nende kohta mingi neile olulise asjaga seonduva järelduse. Sellistest järelduste kogumist koorub välja tegevusplaan. Et järeldusi võib koguneda üsna palju, tuleb need grupeerida. Igast grupist tuleb panna kokku tegevusplaan. Seega tekib mitu plaani, kusjuures on võimalik näidata, millisel fakt-tõdemus-järeldusel antud tegevusplaan põhineb. Ülemal jääb üle ainult otsustada, millistest faktoritest tulenevad järeldused on kõige tähtsamad ja eesmärgi täitmiseks olulisimad ning seejärel on vaja ainult plaan õigesse vormi panna. On selleks lahingukäsk või firma tegevusplaan, sõltub koostajatest ja eesmärkidest.

Kirjapildis näeb see ilus välja, kuid rakendusse võtmine nõuab paraja portsu pusimist. Vaja on välja töötada vormid, mida täita, et protsess selgemini esile tuleks, rakendada esitluskultuur, omandada sarnased arusaamad.

Kui keegi kavatseb teha oma firma, vaevalt ta nii suuri ettevalmistusi teeb. Võib küll sellistele skeemidele peale vaadata, kuid rakenduseks vajalikke abivahendeid ja protseduure ei viitsi keegi naljalt leiutada. Siin saaks ki kompanjon öelda, et ta on reservohvitser ja tunneb seda protsessi, ning pakkuda: kasutame sõjaväe jaoks välja töötatud protseduure. Ja tööandja ei kahetse, et mees kolm nädalat reservõppekogunemisel oli. **KK!**

IN MEMORIAM

Vabadussõja veteran ANTS ILUS**20. september 1901 – 3. veebruar 2006****Lahkunud on viimane Vabadussõja veteran Ants Ilus.**

Ants Ilus sündis Viljandi lähedal Pinska küla pöpsitalus 20. septembril 1901. 1919. aasta suvel mobiliseeriti ta 17-aastasena Eesti rahvaväe Viljandi kaitsepataljoni, kust ta Landeswehri üle saavutatud võidu järel koju lubati. Sügisel mobiliseeriti Ilus taas, mille järel ta teenis Läti piiril. 1920. aastal pärast demobilisatsiooni jäi Ants Ilus sõjaväkke edasi ja teenis seal kuni 1921. aasta sügiseni. Aastatel 1923–1961 töötas Ilus raudteetöölise ja remonditööde vanemana kitsarööpmelisel raudteel Mõisakülas, Tallinn-Sadama jaamas ja Hagudis. 1950. aastatel ehitas ta Nõmmele maja, kus elas surmani.

1922. aastal autasustati teda Vabadussõja mälestusmedaliga. 1940. aastal autasustas Eesti Vabariik Ants Ilusat tubli

töö eest Valgetähe II klassi medaliga. 2001. aastal autasustas Eesti Vabariigi president teda kui ühena toonastest vähestest Vabadussõja veterani-dest Kotkaristi III klassi mõõkadega ordeniga.

Ants Ilus suri 3. veebruaril 2006 Tallinnas. Ta maeti Tallinna Metsakalmistule. “Me saadame Ants Ilusa ära kui sõduri, sest koos tema lahkumisega saab läbi üks ajajärk Eesti ajaloos,” ütles Tallinna garnisoni ülem, maaväe ülem ja kolonelleitnant Meelis Kiili. “Ants Ilus osales sõdurina Vabadussõjas, võideldes Eesti vabaduse eest.”

Ants Ilus ise on 2004. aastal 102-aastasena öelnud: “Kui Vabadussõtta vaja minna, siis metsa ma küll ei läheks. Ikka omadega koos.”

Paldiskis on tulekul Scoutsrännak

Scoutspataljon korraldab 30. märtsil Paldiskis ja Pakri poolsaarel Scoutsrännaku 2006.

Scoutsrännakust võivad osa võtta kõik soovijad, osalejate sugu, auaste ja vanus ei ole olulised. Võistluste mandaatkomisjon alustab tööd kell 7. Umbes 30 km pikkuse teekonna läbimiseks on aega 8 tundi – start antakse hommikul kell 9 ja kontrollaeg saab täis pärastlõunal kell 17. Seljakoti kohustuslik raskus on 10 kg + relv (mittekaitseväelastel lisaraskus 5 kg).

Distantsi kuni viie tunniga läbinuid autasustatakse rännakumedaliga.

Rännakuga tähistatakse Scoutspataljoni taasloomise 5. aastapäeva. Rännaku eesmärk on panna proovile iga osaleja füüsilised ja vaimsed võimed ning tutvustada pataljoni.

Registreeruda saab kuni 27. märtsini 2006 telefonidel 717 2733, 5342 8677 (vanemveebel Urmas Abel). Lisateave ja võistlusjuhend pannakse üles Scoutspataljoni koduleheküljele (<http://www.scoutspataljon.ee>).

LEATHERMAN®

LEATHERMAN – SEE ON TÖÖKODA TASKUS

Leathermani kasutavad kaitseliitlased ja kaitseväelased oma igapäevases väljaõppes

Tekst: VENNO SLUGEN

Mis asi on *leatherman*? Kas tegu on noa, sae või hoo-
pis näpitsatega. Tegelikult ei seda ega teist, sest see
on lihtsalt *leatherman*. Lahtiseletatult eesti keeles
oleks see multifunktsionaalne esmaabitööriist, rõhu-
ga esmaabil.

ASENDAMATU ESMAABITÖÖRIIST

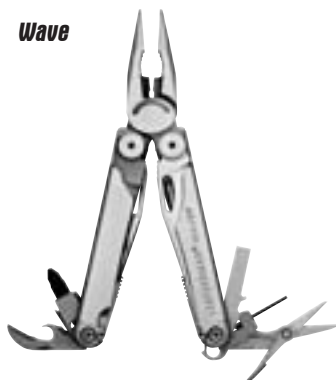
Siinkirjutaja arvates ei ole olemas multifunktsionaal-
seid esemeid ega inimesi. Nii nagu on erinevate eri-
alade spetsialistid, on ka erinevate tööde tegemiseks
spetsiaalsed tööriistad. Kuid sageli teevad suure osa
tööst ära siiski esmaabitööriistad ning Leathermani
kaubamärgi all saabub meile Ameerikast paljudeks
puhkudeks tõhusaid riistu. Kes on üht sellist oma
võöl vähemalt kolm kuud kandnud, ei oska enam
ilma *leatherman*ita kodust välja minnagi, olgu siis
õppusele või teatrisse.

Siinkohal ei ole mõtet hakata üles lugema, mida üks
leatherman endas sisaldab. Noad, saed, näpitsad,
kruvikeerajad jne – sõltuvalt mudelist. Maitset ja va-
jadused on erinevad ning kes vähegi tunneb, et tal
oleks vaja oma igapäevaolme tagalat kindlustada ühe
tõhusa esmaabitööriista, sel on viimane aeg minna
poodi ja valida endale üks korralik *leatherman*.

Siinkirjutajale on teada veel paar sarnaste toode val-
mistajat, kuid võrdluse mõttes tasub konkurentidest
siinkohal nimetada vaid Viktorinox'i esmaabitööriis-
tu.

I-le paneb veel punkti peale tõsiasia, et Leatherman
Tool Group annab oma toodetele veerand sajandi
pikkuse garantii, mis peaks igale inimesele selgeks
tegema nende too-
dangu tõelise väär-
tuse. Loomulikult on
juhtunud sedagi, et
mugava ja hädavajali-
ku *leathermani* mõni
detail läheb katki. Sel-
le vastu on aga rohtu
– tuleb vaid minna
müügiesindusse ja
lasta tööriist korda
teha.

Wave

Super Tool 200

KAKS SUUREPÄRAST MUDELIT: WAVE JA SUPER TOOL 200

Miks ma sellest kõigest kirjutan? Sest autoril oli suu-
repärane võimalus katsetada mõnda aega Letherma-
ni tooteid. Nendeks olid *Wave* (uus mudel) ja *Super
Tool 200*. Üks suurem, teine väiksem. Nende kahe
mudeli erinevus seisneb detailide rohkuses või vä-
hesuses, kuid see pole hetkel oluline. Üks on tõsine
tööriist, teine veelgi tõsisem. Ainuke suur miinus on
kõrge hind.

Neid kasutati igapäevases väljaõppes nii Kaitseliidus
kui ka kaitseväes. Tehti asju, mida väliõppusel metsas
ikka ette tuleb: avati konserve ja padrunikasti, lõigati
puitu, paberit ja okastraati, eemaldati relvatõrkeid ja
keerati kruvisid jne. Armu riistadele ei antud – need
olid kogu aeg aktiivses kasutuses –, kuid selle aja jook-
sul ei purunenud ükski detail.

Autor oskab paremini võrrelda uut *Wave* ja esimest
Wave, sest ta on seda mudelit varem kasutanud. Ole-
muselt on uuel mudelil kõik sama nagu varasemal,
kuid mõned tehnoloogilised uuendused on teinud
asja paremaks.

Eelmisel mudelil oli sisemisi tööriistu lukustav riiv lii-
ga kerge. See tegi kasutamise kohati ebamugavaks,
sest mingi nurga all hoides läks tööriist klõpsti kok-
ku. Uuel *Wave*'il on see mure lahendatud ja lisan-
dunud korralik lukusti. Kruvikeerajate vahetamine
on uuel mudelil lahendatud samuti hästi ning seda
on kerge teha. Noaleht on laiem kui vanal *Wave*'il
– see teeb tera tugevamaks. On olnud juhust näha
nelja purunenud *Wave*'i noatera ning kõik need
olid purunenud ühest kohast – noa väljatõmbeava
juurest. Uuel *Wave*'i plussiks on ka noale kantud
joonlaud.

Lõpetuseks toonitan,
et mina küll ei kujutle
end enam kodust väl-
jumas *leathermani*-
ta. See on vältimatu
abimees kaitseliitla-
se varustuse hulgas.
Leatherman on klass
omaette.

Kuidas Kaitseliidu Tartu malev Pärnus käis

On möödunud aasta Pärnus üleujutust tekitanud jaanuaritormist. Meenutame Kaitseliidu Tartu maleva tegevust looduskatastroofi ajal ja selgitame, mis järeltõus sellest tehti.

Tekst: JÜRI PILM, nooremleitnant

Olgin 2004. aasta 9. jaanuari keskpäeval Eesti Üliõpilaste Seltsis, kus jälgisin interneti vahendusel uudiseid tormist. Järsku tuli meelde, et Kaitseliidul on koostööleping Päästeametiga. Et pildid Pärnust olid koledad ja ilmaprognoos õhtuks midagi head ei lubanud, otsustasin helistada Kaitseliidu Tartu maleva pealikule kapten Asko Arenile. Pealiku sõnul oli kuulutatud välja kõrgeim valmidusaste. Mõne aja pärast (umbes kell 16) helistas kapten Aren mulle tagasi ja ütles, et tuleb moodustada reservrühm, mis vajaduse korral Pärnusse läheb.

KUIDAS INIMESED KOKKU SAADI

Asusin tegutsema. Esimese sammuna tuli moodustada staap, mis hakkas infot koguma ja toiminguid koordineerima. Selleks kutsusin Tartu malevasse Raivo Haraku, kellega olen koos välja töötanud "Päästeoperatsiooni tegevuskava", ning sekretäriks Anne Musta, kellel olid varasemad kogemused kriisisituatsioonis staabikoosseisus tegutsemisest. Malevas panime paika esialgse tegevuskava, lähtudes ülalmainitud

dokumendist. Pidasime info jagamist ja inimeste teavitamist prioriteediks, seepärast edastasime järgmise tekstiga üleskutse:

Tuulest ja tormist on räsitud terve Maarjamaa, ja on õige aeg mõelda tagajärgede likvideerimisele. Oleme kohustatud sellest osa võtma, seepärast OLGE VALMIS! Sõit piirkonda, kus meid kõige rohkem vajatakse, võib olla juba täna! Kes saab tulla täna või homme, siis pange juba varustus kokku ja ANDKE SELLEST TEADA.

Otsustasime kaasata enimorganiseeritud grupe, neist olulisimad Kaitseliidu Tartu maleva võitlusgrupp, Naiskodukaitse, Tartu Ülikooli Vabatahtlike Tuletõrjajate Ühing (AMFF) ning üliõpilaskorporatsioonid ja -seltsid. Jagasime omavahel ülesanded ja hakkasime ülalmainitud organisatsioone läbi helistama. Esimestena reageerisid Naiskodukaitse ja võitlusgrupp. Juba kella 18ks oli malevasse tulnud kümnekond inimest, kellele andsime jooksvalt ülesandeid. Teavitamiseta hakkas läbi saama.

Valmistusime info kogumiseks ja töötlemiseks. Inimesed, kes olid nõus operatsioonist osa võtma, helistasid malevasse ja ettevalmistatud tabelisse kirjutati järgmised andmed: nimi, kontakttelefon ja organisatsiooniline kuuluvus. Helistajatele öeldi edasi, et kui nende abi läheb vaja, võetakse ühendust.

Tegevust Pärnus saab iseloomustada väga lühidalt: valitses kaos ning koordineerimatus.

Siinkohal märgin tõsisest probleemist: mobiilside on kõige kiirem ja efektiivsem teavitamisviis, kuid selle töökindlus jätab soovida. Saime sellest aru siis, kui järsku kadus side Tele2 klientidega. Sellest tulenevalt teavitasime uusi helistajaid, et kui telefonside peaks katkema või kaob elekter, peavad nad ilmuma malevasse 10. jaanuari hommikul kella 8ks. Asjaolu, et elektriringe pidevalt kõikus, sundis valmistuma pikemaks elektrikatkestuseks. Töime igasse ruumi küünlaid ja taskulampe ning kogu informatsioon, mis esialgselt oli salvestatud arvutisse, trükiti välja. Kõik andmed, mis tulid alates sellest hetkest, kirjutati paberikandjale.

Siinkohal märgin tõsisest probleemist: mobiilside on kõige kiirem ja efektiivsem teavitamisviis, kuid selle töökindlus jätab soovida. Saime sellest aru siis, kui järsku kadus side Tele2 klientidega. Sellest tulenevalt teavitasime uusi helistajaid, et kui telefonside peaks katkema või kaob elekter, peavad nad ilmuma malevasse 10. jaanuari hommikul kella 8ks. Asjaolu, et elektriringe pidevalt kõikus, sundis valmistuma pikemaks elektrikatkestuseks. Töime igasse ruumi küünlaid ja taskulampe ning kogu informatsioon, mis esialgselt oli salvestatud arvutisse, trükiti välja. Kõik andmed, mis tulid alates sellest hetkest, kirjutati paberikandjale.

KOOSTÖÖ PÄÄSTJATEGA

Paralleelselt administratiivsete toimingutega võtsin ühendust Päästeameti juhtimiskeskusega. Juhtimiskeskust huvitas eeskätt erivarustuse olemasolu Kaitseliidu Tartu malevas. Teades, et umbes aasta tagasi sai selline varustus soetatud, võtsin ühendust maleva tagalapealiku ja varustuse allohvitseriga. Päringu tulemusena selgus, et maleval on järgmine varustus: mootoriga des-

Kaitseliidu Tartu maleval on võimsa mootoriga kerged dessantpaadid, millega saab lisaks sõjapidamisele ka üleujutuse ajal inimesi päästa.

Foto: Ivar Jõesaar

santpaadid (10 tk), veepumbad (2 tk: suur ratastel ja kaasaskantav), generaatorid (4 tk), 1,5-tonnised vintsid (4 tk), 3-tonnised vintsid (4 tk), õliprožektorid (suurel hulgal väikesi ja 3 suurt ratastel), kirkad, labidad ja telgid (neid oli palju). Selgus, et kõige suurem puudus on Pärnus paatidest ja neid seal oodatakse.

Mobiliseerisime tagalat; kella 20ks oli malevasse tulnud peaaegu kogu kaaderkoosseis. Selgus, et Pärnus tegutseb juba instruktor Arvi Asi, kes abistab Tartu Ülikooli töötajaid Pärnu kolledži päästetöödel. Temalt laekus informatsioon, et tuntakse puudust liivakottidest. Selles osas lubas aidata ülikooli haldusdirektor Riho Illak, kes muretses veoautotäie liivakotte koostöös AS Salvestiga nende laost.

Kella 21ks oli selge, et olukord Pärnus ei ole stabiliseerunud ja esimene grupp kaitseliitlasi koos erivarustusega peab välja sõitma juba öösel. Hakkasime valmistuma hullemaks ja kutsusime malevasse selleks hetkeks registreeritud kaitseliitlasi, naiskodukaitsjaid ja vabatahtlikke tudengeid. Selleks oli välja kutsutud sõjaaegne formeerimismeeskond, kes valmistus varustuse väljaandmiseks. Malevasse kogunenud vabatahtlikud saadeti kümne kaupa varustuse järele. Tagasi tulnud, said nad korralduse ilmuda malevasse järgmisel hommikul kella 8ks, sedapuhku juba väljastatud varustuses (Rootsi päritoluga välivorm, kummikud, kilepüksid ja vihmakeebid). AS Tarbusega oli sõlmitud kokkuleppe, et neil on väljasõiduvalmis kolm liinibussi.

Järgmisel hommikul saime uut teavet olukorrast Pärnus ja otsustasime saata sinna bussitäie vabatahtlikke. Kell 9 sõitis välja buss 40 inimesega. Üksuse vanemaks oli määratud naiskodukaitsja Leane Morits. 10. jaanuari kella 23ks oli meeskond tagasi. Toimus traditsiooniline üritusejärgne saunaõhtu.

KURB KOGEMUS PÄRNUS

Tegevust Pärnus saab iseloomustada väga lühidalt: valitses kaos ning

koordineerimatus. Igale kaitseväge taustaga inimesele oli selge, et sellises kriisisituatsioonis on võimalik valida halbade ja väga halbade otsuste vahel, kuid kõige hullem on otsuste puudumine. Kriisikomisjon pidas ühe koosoleku teise järel, kuid nende otsused ei jõudnud päästeüksusteni. Tekkis tunne, et otsuseid ei tehtudki. Päästjad istusid, käed rüpes, ja ootasid, millal neile antakse ülesanne.

Siin soovitus kriisikomisjoni koosseisu määrajatele: pange etteotsa kaitsevaelane. Määrake igast organisatsioonist juht, kes vastutab kindla(!) valdkonna eest, ja laske tal rahulikult sellega tegelda. Laske professionaalidel teha tööd, milleks neid koolitati ja välja õpetati. Juhtidele: andke alluvatele eelinfo, eelkorraldused

– neid saab igal ajal täpsustada. Sel ajal, kui te prioriteete selgitate, teevad nad tööd, ning eesmärgini jõutakse kordi kiiremini.

Pärnu linn on selge planeeringuga. See ei ole mets ega meri, kus on asukohta raske määrata. Sellest saab teha ühe väga tähtsa järelduse: kui on teada katastroofiipiirkond ja tagajärgi likvideerivate inimeste arv, võib eelkorralduse raames jagada need inimesi piirkondadesse, kus nad hakkavad tegutsema. Lihtne valem: andke igale üksusele lõik (näiteks tänavate või linnaosade kaupa). Ja kui te jätate 20% inimestest reservi, on teil võimalik operatiivselt reageerida muutustele ja säilib kriitiliste punktide ohjeldamise võime. Lisaks tuleb märkida, et üksused peavad tegutsema väljakujunenud struktuuris ja oma juhiga. Sest üksused peavad olema ja üldjuhul ongi iseseisvad ja kokkuharjutatud, nad tunnevad juhti ja alluvad tema korraldustele vastuvaidlemata.

Side seisukohalt on olukord kummaline: kuigi kõigil ametitel on tänapäevased sidevahendid, ei tööta need "sünkroonis". Puuduvad ühtsed sagedused ja sidepidamiskord. Ei ole vaja leiutada jalgratast, ühtne sidepidamiskord on kaitsejõududes ammu olemas, ka ametitel tuleb selle kasutamist harjutada.

Varustusest ja tehnikast. Puudub ühtne andmebaas, mis kajastuks, mis ametil on mis varustus olemas. Praegust olukorda võib iseloomustada sõnadega "mööda ilma laiali". Aasta tagasi oli päästetööde juht siiralt üllatunud, et Kaitseliidu Tartu maleval on olemas päästevarustus. Sama kehtib ka väljaõpetatud personali kohta.

KUI VAJA, LÄHEME APPI

Ja viimane, rõõmustav asjaolu. Meie inimestel on tahe üksteist abistada. Rääkigu pessimistid mida tahes, aga eestlased suudavad raskes olukorras end mobiliseerida ja appi rutata. Siinkohal toon esile need inimesed, kes abipalvele vastasid ja langetasid otsuse teise Eestimaa otsa sõitmiseks koheselt. Usun, et nende nimed väärivad avaldamist ja tunnustamist.

Kaitseliidu Tartu maleva lipu all käisid Pärnu jaanuaritormi tagajärgi likvideerimas Eero Alamaa, Ivar Aleksanderson, Argo Auri, Helena Faust, Vadim Frik, Raivo Harak, Ivo Ingel, Erko Jakobson, Kadi Grihhiin, Ulvi Karu, Marko Kaseleht, Katrin Kolk, Maria Kovalik, Leo Kukk, Piltvi Kuld, Krista Kulev, Annely Kähar, Uno Kübar, Triin Kübarsepp, Mariann Liias, Eveli Liivak, Ilona Lilover, Margus Makke, Märt Meesak, Leane Morits, Ahto Mägi, Raigo Mägi, Urmas Männik, Maiken Männik, Madis Nigula, Janika Ojakõiv, Allan Ollema, Indrek Olveti, Noimi Pannik, Arne Pauska, Kaile Peet, Priit Pennar, Kersti Podmosenski, Raigo Pool, Kaie Puusepp, Leho Raid, Lauro Reino, Marek Rohejärvi, Eigo Rumm, Anne-Ly Rüütli, Marek Sakson, Gunnar Sannamees, Nele Sarrapik, Kristjan Sepp, Kaisa Soondra, Aleksandra Zaverjuhha, Monica Tõnismann, Terlika Vaar, Kristina Vahtras, Elen Valge, Evelin Vers, Kai Visnapuu, Einar Väljak, Andres Arro, Ingmar Haav, Lauri Jaakson, Evelyn Karp, Andre Koit, Üllar Kosk, Indrek Kriisa, Tiit Kuuskmäe, Rait Matiisen, Mihkel Nummert, Andres Osula, Priit Palta, Paavo Pauklin, Mihkel Pere, Joosep Poom, Toomas Roolaid, Katrin Rüütel, Sander Samuel, Andres Tiko, Krister Tüllinen, Kristina Vahtras ja Margus Voolma. **KK!**

Practical shooting ehk taktikaline laskmine

Tekst: TANEL JÄRVET, nooremleitnant

Saabuval kevadel võtavad Eesti kaitsejõud kasutusele uue teenistuspüstoli Heckler & Koch USP 9 mm. Uue teenistusrelva kasutuselevõtt suurendab kindlasti ka relvakandjate huvi oma laskeoskuste parandamise vastu.

Siinkohal lühike ülevaade teenistuspüstoli peamisest võistlusalast – elulisest ja väljakutseid esitavast *practical shooting*ust (mida nimetatakse ka taktikaliseks laskmiseks, kui võistlus on suunatud vaid politseist, kaitsevääst ja Kaitseliidust pärit osavõtjatele). Skeptikutele lohutuseks märgin, et ka Kaitseliidu senise teenistuspüstoliga PM on võimalik *practicalis* igati võrdväärselt treenida ja võistelda. Kaitsejõudude peastaabis läbi viidud treeningud (2005. aasta kevad ja sügis) näitasid, et teenistuspüstoli käsitlemise baasoskuse juures on *practicali* põhi-elemendid kiiresti omandatavad.

MIS ON PRACTICAL-LASKMINE?

Adrenaliini toitvas *practicalis* on oluline lisaks lasketäpsusele see, et laskur suudaks oma tugevajõulist (kaliiber vähemalt 9 mm) relva kiiresti ja efektiivselt käsitseda. Neile kolmele komponendile – jõud, täpsus ja kiirus (ladina keeles *diligentia, vis, celeritas*) – lisandub relva kasutamise taktikaline külg: laskur peab oskama relva käsitseda erinevates situatsioonides, mis imiteerivad tegelikult elus ette tulla võivaid olukordi.

Practical-võistlus koosnebki selliste “olukordade” – laskeharjutuste (*stage*'ide) – kogumist (võistlustel on tavaliselt 4–5 laskeharjutust). Sihtmärgid on erinevatel distantsidel vahemikus 3–20 m, mis tagab treenimise ja võistlemise reaalse relvakasutuse distantsil.

Laskeharjutuste lahendamiseks antakse laskuritele vabad käed (laskeasend on reeglina vaba – kas lamades, põlvelt või püsti –, kuid taktikalises situatsioonis on oluline salvevahetusele kuluv aeg), kohustuslik on vaid laskeharjutuse kavast

kinnipidamine ja pidevalt kõikide ohutustehnika nõuete järgimine.

Sattunud kriisisituatsiooni, peab relvaomanik ülesande täitmiseks keskendama tähelepanu eluliselt tähtsatele, taktikalisele asjaoludele, mitte ainult lasketäpsusele. Seega ei saa ka treeningutel keskenduda üksnes täpse lasu sooritamise harjutamisele, vaid peab arendama ka taktikalist mõtlemist, et leida kiireim ja efektiivsem viis etteantud situatsiooni lahendamiseks. Lisaks tuleb treenida laskmist erinevatest laskeasenditest, erinevate varjete kasutamist, tökete ületamist, relva haaramist mitte ainult kabuurist, vaid ka kõikvõimalikest muudest hoiukohtadest, relva laadimist erinevates olukordades jne. Seetõttu ongi *practical*-laskmine tähtis osa teenistuspüstoliga taktikaliste situatsioonide lahendamise väljaõppel.

Laskeharjutuse tulemuse arvestamiseks jagatakse võistlustel kulutatud aeg saavutatud punktidega. Tuleb lasta maksimaalselt kiiresti (ühte sihtmärki kaks lasku, kusjuures sihtmärk on jagatud neljaks eri väärtusega tsooniks), samas ka täpselt (möödalask või “pantvangi” tabamine annab 10 miinuspunkti).

Samadel põhimõtetel püstoliprakticaliga viiakse distantsidel 15–200 m läbi ka automaadiprakticali, mis on tugevalt arenenud näiteks Soomes. *Practical*-laskmine annab siin hea võimaluse treenida taktikaliste situatsioonide lahendamist lähidistantsidelt (hoonestatud alad). Ilmselt on *practicali*harjutused kohased missiooniüksuste väljaõppel püstoli ja automaadi kasutamise treenimiseks lähidistantsidelt.

2005. AASTA VÕISTLUSED KAITSELIIDUS

17. aprillil peeti Kaitseliidu Tallinna maleva meistrivõistlused taktikalises laskmises püstolist. Osalejaid oli 41 ja esindatud peaaegu kõik Kaitseliidu Tallinna maleva allüksused. Võistlusel tuli läbida neli erinevat rada (*stage*). Määravaks sai kulutatud aeg ja saavutatud tabamused

(inimfiguuri sihtmärki kaks tabamust).

Laskeharjutused:

Stage 1 – lähidistantsil tuli lasta kaht objekti, seejärel liikuda varje taha, kust lasta neli objekti.

Stage 2 – akendest (sh keldriakendest) maja puhastamine õnnestus laskuritel päris hästi.

Stage 3 – laskmine metsas. Tuli liikuda suhteliselt kiirelt, laskepositsiooni valik oli vaba. Samas olid sihtmärgid mändide varjus ja neid nägi vaid teatud kohtadest.

Stage 4 – distantsilt 8 m tuli tabada sihtobjekte, samas vältida N/S (*no shoot* ehk keelatud sihtmärgid) märkide tabamist. Kohustuslik salvevahetus andis paljudele selgus oma salvevahetustehnikast. Lisateavet võistlusest leiab internetist (http://tallinn.kaitseliit.ee/Arhiiv/2005/Aprill/praktikal_2005.html).

23. aprillil peeti Jüriöö karikavõistlus, mille võitis Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii meeskond.

TAKTILISE LASKMISE VÕISTLUSED ALANUD AASTAL

8.–9. aprillil on kavas Kaitseliidu Tallinna maleva meistrivõistlused *practicalis*. Relvadeks automaat (Galil või AK-4) ja püstol, kavas 5–6 laskeharjutust.

22. aprillil on korraldab Kaitseliit Jüriöö karikavõistluse *practicalis*. Relvadeks automaat (Galil või AK-4) ja püstol, kavas 6 laskeharjutust.

16.–17. septembril korraldab Eesti Reservohvitseride Kogu 9. laskmise karikavõistluse, mille sees on ka *practicali*harjutused.

Täpsemat teavet 2006. aasta Kaitseliidu *practicali*võistluste kohta võib julgelt küsida allakirjutanult (e-mail tanel.jarvet@ipsc.ee).

Practical-laskmisega alustamise, treeningute, ülesehituse, tehnika jt teemade kohta saab teavet Eesti *Praktikal*-laskmise Ühingu kodulehelt (www.ipsc.ee). **KK!**

Ma olen staabiseersant Sharp ja ma teenin 5. eriväe-
osas (A) ODA 521 vanemrelvaseersandina. Meie väe-
osa alaline asukoht on Ft. Campbell. Kirjutan teile, et
avaldada tänu kaitseprillide ja nende arendamiseks
kulunud hoole ja aja eest ning innustada teid seda
tööd jätkama.

7. septembril 2004 osales meie väeosa sõjalises ope-
ratsioonis Lõuna-Iraagis. Maasturit HMMWV, mille
kuulipilduja taga ma olin, rünnati improviseeritud
lõhkekehaga (lõhkeaine oli paigutatud ligikaudu 155
mm mürsu kesta), mis plahvatas kolme meetri kaugu-
sel masinast. Sain rohkelt vigastusi, kuid mu silmad ja
nende ümbrus jäid tänu teie prillidele täiesti terveks,
kuigi nende kõrvalt sai nägu tõsiseid killu- ja kivihaa-
vu. Ka kaitseprillide läätсед said kõvasti kriimustada,
kuid ei lasknud midagi läbi. Kui teie kaitseprille po-
leks olnud, oleksin praeguseks pime või koguni sur-
nud. Täna teid!

Staabiseersant Dammon Sharp

7. aprillil 2003 kell 14.30 Bagdadi lähistel vaenlase
vastupanu maha surudes sai meie masin otsetabamuse
märkamata jäänud tankitõrjerühmalt. Granaadilahvatu-
ses purunesid meie Bradley tanki raketiseade TOW ja minu
komandörikuuk. Killud tabasid mu kaela, vasakut õlga ja
nägu, kuid tänu ESSi kaitseprillidele jäid silmad terveks
– ükski kild ei läbinud prilliläätси, kuigi tungisid nende vä-
liskihiti ja on seal siiani kinni. Muud vigastusi suutsin taluda
sedavõrd, et ründasin vaenlast edasi. Kardan, et kui killud
oleksid tabanud mu silmi, poleks mina ega kogu meie väe-
osa saanud osaleda raskes ajaloolises lahingus, mis aitas
kaasa Saddami režiimi kukutamisele.

Täna teid südamest suurepärase toote eest!

Vanemseersant Morales, ACO 3. pat. 15. jalavägi

ESS on keskendunud silmakaitsevahendite tootmisele ini-
mestele, kes on valinud maailma kõige adrenaliinirikka-
mad elukutsed: sõjaväelastele, õiguskaitsetöötajatele ja
tuletõrjajatele. Me ei tooda kiivreid, jalatseid ega kelli. Me
ei paku tooteid suusatajatele ega mootorratturitele. Meie
pühendunud juhtimis-, arendus- ja müügimeeskonnad on
keskendunud kõrgeima kvaliteediga toodete loomisele jõu-
ja päästestruktuuride töötajate tarbeks nende spetsiifilisi
vajadusi arvesse võttes. ESSi tooted ja teenused on omal
alal teistest kindlalt üle kolmel põhjusel.

Kvaliteet

ESSi kaitseprille toodetakse USAs ja neile antakse aastane
garantii tootmis- ja töövigade osas. Range ja järeleand-
matu kvaliteedikontroll tagab, et ESSi tooted on oma hinda
väär.

ESS Profile TurboFan

ESS ICE 2.4

ESS CDI

ESS Advancer V12

Innovatsioon

ESSi tootearendusmeeskond teeb pidevalt tööd parima-
te turul saadaolevate toodete edasiseks viimistlemiseks ja
täiendamiseks. Nii õhutusvõimalusega kaitseprillide (ESS
TurboFan™ seeria) kui ka edasi-tagasi liigutatavate läätse-
süsteemide (ESS Advancer V-12™) tootearenduses ei ole ES-
Si konkurente. Allpool on loetletud standardsed põhioma-
dused on ühised kõigil ESSi toodetel.

- Läätсед ja raamid, mis tagavad maksimaalse ohutuse ja
kaitse suurel kiirusel lendavate esemete eest.
- Clearzone™ udu- ja kriimustusvastased läätsekattekihid
ei lase läätседel uduseks minna ning tagavad nende vas-
tupidavuse.
- Suurepärase optiline kvaliteet hoiab ära visuaalsete
moodustuste tekke.
- 100%line kaitse kahjulike UVA/UVB-kiirte eest
- Eriti lai vaateväli.
- Kõrge kuumus- ja leegikindlus.
- Moodulkonstruktsioon, vahetatavad osad.
- Lai valik lisatarvikuid.

Teenindus

ESS on uhke oma võime üle tulla viivitamatult vastu klienti-
de vajadustele. Meie tooted on valmistatud USAs maailma
suurimas kaitseprillide tehases. Suur tootmismahd võimal-
dab suurte tellimuste täitmisega õigeaegselt toime tulla ja
klienditeeninduspersonal on pühendunud parima võimali-
ku teeninduse osutamisele kõikidele klientidele.

Lisainfo: <http://www.bac-military.ee>

Baltic Armaments Co. Ltd., Veerenni 56, PK 21, 11313 Tallinn, Eesti
Tel: +372 646 0113; faks +372 646 0113, e-mail rifle2@rifle.ee

Tekst: ANU ALLEKAND, Kaitseliidu ülema nõunik

Kirjatuvid ja kommunikatsioon

Kui paljud meist teavad Kaitseliidu noorkotkaste ja kodutütarde tegemistest sellest ajast, mil noortel olid muu tegevuse hulgas ka omad tuvilad kirjatuvidega? Õnneks on sellest kirjutatud omaaegses Kaitse Kodus! ning kes on sirvinud Noorte Kotkaste juhtide ajakirja Kotkas või tollaseid aasta- raamatuid, on saanud toonasest püüdlustest enam aimu.

Toonane ja tänane Kaitseliidu kommunikatsioon on mõnevõrra sarnane – seda kannavad ajakiri Kaitse Kodu!, priihtahtlikud propagandapealikud, väljaütlemised raadiosaadetes –, aga ka erinev – täna on meil foorumid ja veebileht, meilitsi liikuv info jpm.

Kaitseliidu noortega tehtav töö on olemuselt maailmaparandamine, loogiline osa sellest on ka noortekülgede rohkenemine Kaitseliidu ajakirjas. Teadlik lähenemine algas 2004. aastal: otsustasime, et malevate noortetööd võiks järjepidevalt kajastada. Selle tulemusel on ajakirja veergudele jõudnud lugusid parimatest noortejuhtidest, noorkotkastest ja kodutütarest, aga ka muud teavet Kaitseliidu noorteorganisatsioonide elust: kuidas lahendati kodutütarde Ernakesel pommiauguülesannet, milliseid militaarloodusretki korraldati Hiiumaal, milliseks kujunesid Virus ja Tartus muinaseestlaste teemale keskendunud laagrivahetused. Aga sellistest ettevõtmistest võiks rohkem teada – kas pole?

Kas teate näiteks, et Heli Maaslieb Võru malevast sai presidendilt tunnustuse kui eeskuju vääriv vabatahtlik, Andreas Joamets Tartu Kivilinna Gümnaasiumist Kaitseliidu ülema eripreemia Karjääri- nõustamise Teabekeskuse 2005. aasta kirjandivõistlusel, Anu Aleksejev Viru malevast kaitses noortemagistritöö jpm.

Ent efektiivne kommunikatsioon pole kui ühes suunas lendav tuvi, tema mõte on tagasisides ja probleemide teadvustamises, ettevaatavate lahenduste pakkumises, seega kahe-suunalisuses.

Siit küsimus: mida teha noortelehekülgedega? Kuidas Eesti ühes nurgas toimunud vahva ettevõtmine võiks saada laiema kõlapinna? Ja kes ei tahaks teada, kuidas teistel läheb.

Noorte Kotkaste malevate ja Kodutütarde ringkondade tegemistest kõnelevat teavet ja värskeid mõtteid võiksid noored saata ka rühmajuhi ja noorteinstruktoriga kaudu peavanematele. Peavanemad võiksid malevate kokkuvõtteid ajakirja tarbeks koondada.

Tore oleks, kui noortest kirjutaksid noored ise. Koostaksid eakaaslastele nuputamisülesandeid ja teeksid ehk *flash*-fotosidki. Ajakirjas võiksid ilmuda ka väljavõtted rühma- ja laagripäevikutest, laagrites koostatud posterid. Inimene ei pea ju alati tegema ainult seda, mida ta juba oskab. Vahel peab ta proovima ka seda, mida ta veel ei

oska. Seda kutsutakse hiljem isiklikuks arenguks, eriti kui on loota abi spetsialistidelt ja tagasisidet toimetuselt.

Kas poleks huvitav arvamust avaldada homme Eesti eri paigus toimuva kohta, et kunagi oleks lapselastel seda sama huvitav lugeda, nagu meil kirjatuvide lennust 1930. aastatel? **KK!**

PROOVIKIVI OOTAB

Kaitse Kodu! noortelisa Proovikivi jõuab lugejate kriitilise pilgu ette esimest korda. Kellele mõtleb toimeetus koostades? Eelkõige noorkotkastele ja kodutütardele, aga ka kõigile nende eakaaslastest kaasamõtlejatele, kelle soov on olla aktiivne, leidlik ja abivalmis ning tulla toime kõikvõimalikes, sh ka keerukates ja kriitilistes olukordades. Noorkotkaid ja kodutütreid ei ühenda ainult laagrid ja koondused, vaid eelkõige see, mis on nende laagrite ja koonduste sisuks, aga ka see, et osatakse seal kogutud teadmisi ja oskusi tegelikult elus kasutada.

Nii nagu Tartumaa tüdruk Hanna koolitab oma neljajalgset sõpra päästekoeraks, teevad kindlasti paljud teisedki lapsed midagi sellist, mida ei tehta üksnes enda, vaid ka teiste inimeste heaks, ühesõnaga – isamaa heaks. Et mitte teha vaid suuri sõnu, ootab toimeetus teie kõigi kaastöid aadressil postkast@kaitseliit.ee. Saagu Proovikivist teie kõigi isiklik proovikivi kirjutamisel, pildistamisel, joonistamisel, nuputamisülesannete koostamisel ja nende lahendamisel. **KK!**

Kärstna lahingumäng 14. korda

Tekst: PRIIT SILLA,
Kärstna lahingumängude korraldaja

Viljandimaal Kärstnas taastasid muinsuskaitsejad Vabadussõja mälestussamba 1989. aastal. 1919. aasta 2.–6. jaanuarini peeti siin Vabadussõja murrangulisi lahinguid.

1993. aastal moodustasin kunagise noorkotka, hiljuti 90. sünnipäeva tähistanud Vello Luide õhutusel Kärstnasse Noorte Kotkaste rühma. Kuidas teha poistele selgeks Vabadussõja tähtsus, sealhulgas Kärstna lahingute olulisus? Uuris kirjandust, kaarte, dokumente, kõndisin lahingupaigad risti-põiki läbi ja panin kokku lahingumängu kava. See nägi ette läbida lahingurännaku korras Kärstna sõjatandri piirid, alustades Kärstna mäelt (Kabelimäelt) ja lõpetades Vabadussõja ausamba juures.

Kärstna mäel tuli noorkotkad jaotada kaheks rühmaks, kes hakkasid liikuma vastassuundades ja kaardusid kokku Undiusse talu lähedal, kus seni ühtne sõdurikond muutus kaheks vaenupooleks ja pidas maha lahingu. Seejärel marsiti ühtse kolonnina Kärstna keskusse ausamba juurde. Kokku tuli läbida ca 10 km.

Lahingumänguliste rajale jääb Raudsepa talu, kus on üles kas-

Kärstna lahingumäng on Viljandimaa poiste seas populaarne, sest kumu seal paukuvatest tõelistest relvadest ja laskmisest on kogu maakonnas levinud. Tänu kaitseväe kaasalöömisele lahinguõhkkonna tekitamisele on Vabadussõja-aegsete Kärstna lahingute mälestust tähistaval mängul olnud kuni 70 osavõtjat.

vanud Vabadussõja ohvitserid vennad Eduard ja Heinrich Kubbo. Kolonel Eduard Kubbo oli 3. jalaväepolgu ülemana Kärstna lahingute juht. Mõlemaid vendi autasustati Vabadusristiga. Nende mälestuseks on nüüd Raudsepa paigaldatud raidkirjadega põllukivi.

Kärstna lahingumänge on korraldatud 14 aastat, osavõtjaid on olnud 30–70. Esimesel korral aitasid lahinguõhkkonda saavutada pauku tegevad Kärstna jahimehed, edaspidi võtsid noorte mängust osa Kaitseväe mehed sõjapüsside ja paukpadrunitega. Algul piirdus lahinguüksus Kärstna kooli noortega, hiljem, kui kumu tõelistest relvadest ja laskmisest levis, lisandus neid mujaltki Sakalamaalt. Alati on lahingumängureile tuge pakkunud Kärstna kool. **KK!**

Kalmetul käidi talilaagris

Tekst: KERSTIN KÄÄRIK, instruktor-noortejuht

Kalmetu koolis peeti talvise koolivaheaja algul detsembris 2005 Sakala kodutütarde ja noorkotkaste talilaager. Lapsi oli koos 125 ja juhte 14.

Laagritarkuste õppimise, meelelahutuse ja spordi kõrval korraldati ka paarikilomeetrine matkamäng. Mängualal olid metsa peidetud suusad ja üks suusasaabas. Võistlejatel tuli need leida ja kohtunikule tuua. Kui mängijad teadsid 10 kodutütre või noorkotka seadust, said nad teise suusasaapa ja tuli alustada paarikümne meetrist suusaringi, üks võistleja suuskadel, rühmakaaslased joostes. Kavalamad võtsid suusataja õrnalt süle ja viisid võidukalt finiši poole. **KK!**

Kodutütred tähistasid organisatsiooni 74. aastapäeva

Tekst: ANGELIKA NARIS

Kodutütarde organisatsiooni sünnipäev on 19. jaanuaril. Sel puhul korraldatakse ringkondades pidulikke koondusi. Kolmandat korda tähistame sünnipäeva ka piduliku koosviibimisega Tallinnas. Tänavu kogunesime 21. jaanuaril Raekoja platsile Õpetajate Majja, kus peeti aktus, millele järgnes ühine tordisöömine.

Pidulisi oli koos sadakond, kuigi käreda pakase tõttu oli mõnegi külalise Tallinna jõudmine paras katsumus ning kahjuks kõik oodatud ei jõudnudki kohale.

Peavanema tervituskõnele järgnes autasustamine. Organisatsiooni kõrgeima autasu – Kodutütarde teeneristi – pälvisid 11 noortejuhti: Maritana Kala, Leevi Naagel, Heimar Põld, Aire Pahapill (Saaremaa), Helgi Onno, Virve Evart (Tallinn), Tiina Sisko, Maaja Glasen (Põlva), Mare Aasma (Läänemaa), Jaana Ukkur (Valga) ja Eve Täht (Võru).

Seejärel andsid Tallinna kodutütred koos kahe endisest noorkotkast pillimehega meeleoluka kontserdi,

kus muusikapalade vahele loeti kodutütarde omaloomingukonkursile saadetud luuletusi ja jutte. **KK!**

Kodutütred olid “Rooside sõjas” võidukad

Tekst: ANGELIKA NARIS

Aasta alguses tehti Kodutütardele meeldiv pakkumine osaleda TV3 saates “Rooside sõda”, vastasteks amused sõbrad skaudid. Saate tegijate soovil oli perevanemaks Kodutütarde peavanem, kes valis pereliikmeteks kolm kodutütart: Merle Piiskopi Lõuna-Eestist, Miina Mälgandi Põhja-Eestist ja Kersti Sitska Kesk-Eestist. Võistkonna hüüdlauseks oli: “Olen virk ja kraps kodutütarlaps!”

Mängust oli rohkelt rõõmu: lisaks sellele, et avanes võimalus tutvustada Kodutütarde tegemisi, tuli ka Rooside sõja võit. Ja veel millise tulemusega! Saatejuht Kristjan Jõekalda andis ka televaatajatele teada, et Kodutütred tegid saate rekordi – varem polnud keegi lõppmängus kuue küsimusega 200 punkti teeninud. **KK!**

TÖÖTAV KOER on rohkem kui lemmikloom

Tekst: VIIRE VILLANDI

Fotod: IVAR JÕESAAR

Kui osa töötavaid koeri saavadki õpetust vaid vastavat ametit pidavate koerajuhtide – näiteks piirivalvurite või politseinike – käe all, kellega koos nad siis edaspidi ka töötama hakkavad, võivad mõne ameti õpetamisel – näiteks päästekoera trennimisel – olla tegevad ka kooliõpilased.

Tartumaal elavasse Truu perre võeti praeguseks kolme ja poole aastane labradori retriiver Tristan nagu paljudesse teistesegi lastega perdesse – mangumise ja koguni koju ülesriputatud nõudvate loosungite peale. Päästekoera koolitamisest ei osanud siis mõelda ei pereema ega pereisa, kolmest tütrest rääkimata.

TREENER ÕHUTAS PÄÄSTEKOOLITUSELE

Et koera peresse võtmine langes ajale, mil teadlasest pereema Marika Truu viibis pikemal Saksamaalähetusel, võttis koera väljaõpetamise ja trennimise enda peale keskmine tütar Hanna. Praegu 13-aastane Ülenurme Gümnaasiumi 7. klassi õpilane Hanna Truu sattus treeningul koeratreeneri Heli Talviku käe alla, kes märkas Tristani päästekoeraeeldusi ja soovitas looma selles suunas koolitada. Päästekoeraks sobib sõbralik, mänguhimuline, koostööaldis, heade instinktidega ja vastupidav loom. Ehkki labradori retriiver sobib sellele tööle hästi, ei pea päästekoer tingimata tõukoer olema.

“Õpetame koera ja õpime selle käigus palju ka ise,” selgitavad Marika ja Hanna Truu.

Koera trennivad ema ja tütar koos, sest alaealisena ei tohi Hanna üks koeraga päästetöödel ega rasketel õppustel käia. Ema leiab, et noori

Kuigi enamik koeratõuge on aretatud nii, et eesmärgiks on olnud looma rakendamine teatava ülesande – olgu see siis jahipidamine, karja hoidmine või kelguvedamine – täitmisel, on neist tänapäeva tavaelus saanud siiski pigem inimese hea sõber ehk lemmikloom. Ehkki ka koduõue ketipeni peab justnagu koduhoidja ametit, leidub hulk koeri, kes tõepoolest töötavad: politseis, piirivalves, päästeteenistuses, pimedat juhtides või mujal. Nii nagu telestaar komissar Rex või Jaan Rannapi lasteraamatukangelane tuletõrjekoer Nublu. Sellest, milliseid ameteid peavad ja kuidas neid välja õpetatakse, hakkame juttu tegema rubriigis “Töötav koer”.

peaks koerte õpetamise rohkem kaasama. Päästetööd õpib Tristan paiguti koos piirivalvekoertega Neeme Piirivalvekoerte Koolis, käiakse otsimistreeningutel metsas, varemetes, Peipsi jääl ja isegi veel.

Päästekoera tööks on nimelt kadunud inimeste leidmine – olgu need siis metsa või lagedale jääväljale eksinud, merehädas või varingu alla mattunud. Inimese leidmiseks kasutab päästekoer elavast inimesest eralduvat lõhna, järgneb sellele ning jõudnud lõhnaallikale võimalikult lähedale, jääb selle

juurde, andes haukumisega koerajuhile oma leiust märku. Päästekoer oskab ja jälgi võtta, kuid saab erinevalt jäljekoerast otsingutel hakkama ka siis, kui vihm on jäljed “loetamatuks” pesnud.

RÄÄKIGEM PÄÄSTEKOERAST IGAÜHELE

Päris otsingule on Tristan sattunud vaid korra, sedagi üsna noorena. Neeme Piirivalvekoerte Kooli treeningule kogunenud koerad kutsuti ootamatult – sest sellised olukorrad tekivad ikka ootamatult – Kehra kanti kadunud last otsima.

“See oli paraku väga halvasti korraldatud otsing,” räägib Hanna Truu. “Hulk koeri saadeti korraga metsa, ahelikus inimesed samuti, kõik läbisegi. Tristan sattus näiteks otsima läbimatusse võsasse.” Seetõttu polnud noore koerajuhil sõnul loomade kaasamisest tolku, laps õnneks leidis ise tee metsast välja.

“Päästekoera kasutamise võimalustest ja koerte oskustest tuleks inimesi hoopis rohkem teavitada,” ütleb Marika Truu. Koer võib saada inimese lõhna kätte sõltuvalt tuule tugevusest ja maastikust 300–400 meetri (jääl isegi kilomeetri) kauguselt, seetõttu saab üks loom otsida üsna suurte maa-alalt ja näiteks tingimustes, kus inimahelikust pole abi – näiteks pimedas või tihedas lumesajus.

Ema ja tütar loodavad, et päästekoeri hakkavad oma õppustel ja seejärel ka otsingutel rohkem rakendama nii päästeteenistus kui ka politsei, piirivalve ja Kaitseliit.

“Koerale on pidevalt treeninguid vaja, mitte ainult otsimise õppimiseks, vaid sellekski, et ta harjuks otsingustressi ja inimhulgaga,” selgitavad koerajuhid vaheldumisi. Nad on päästekoera koolitamisest en-

Ülenurme Gümnaasiumi õpilane Hanna Truu koos oma ustava sõbra, päästekoeraks koolitatava labradori retriiveri Tristaniga.

dale tõsise töö teinud – töö, mis paraku rahas sisse ei too, vaid üksnes kulusid tekitab. Sellele vaatamata on perre võetud teinegi päästekoerakandidaat – 10-kuune suursnautser Bette on toodud Soomest perekonnast, kus juba eellaste seas päästekoer. Bette kõrval on Tristan juba asjatundja: kui talle neonkollane vest selga pannakse, teab loom, et tuleb minna tööle – otsima. **KK!**

Orienteerumine algab kaardist

Kaitse Kodu! tutvustab sel aastal patrullvõistluste tuumikala orienteerumist. Kõigis kaheksas numbris räägime orienteerumise olemusest, ajaloost ja tarkustest.

Tekst: VIIRE VILLANDI

Põhjusi tänava orienteerumisele keskenduda on palju. On ju Eesti orienteerumisel juubeliaasta – 1926. aastal korraldati Pirital Kaitseliidu initsiatiivil esimesed individuaal-võistkondlikud orienteerumisevõistlused. Läänud aasta lõpul allkirjastasid Eesti Orienteerumislühi ja kultuuriministerium nelja-aastase üleriigilise terviseprojekti “Liigu kaardiga”, mille käigus on sel aastal kavas valmistada 40 uut orienteerumiskaarti, soetada 25 koolile vajalikud õppevahendid ja läbi viia täiendkoolitus vähemalt 50 kehalise kasvatusõpetajale.

KÕIGEPEALT OLI KAART

Orienteerumine on olemuselt militaarala, mis kasvas välja topograafia – aga kaardi järgi liikusid ju sõjaväelased ja meremehed, selgitab üks Eesti mainekamaid orienteeru-

miskaartide valmistajaid ja kahekordne Eesti meister (1977 ja 1979) õises o-jooksus Kalle Kalm. Ka sõjaeelses Eestis oli orienteerumine Kaitseliidu ja selle noorteorganisatsioonide pärusmaa.

1950. aastate teisel poolel hakkas orienteerumine Eestis taas populaarsust koguma, saades tuult tiibadesse asimuutmatkamisest. 1959. aastal loodi Eesti NSV Matkaspordi Föderatsiooni juurde orienteerumisspordi komitee, mis mõne aasta pärast iseseisvus Eesti NSV Orienteerumisspordi Föderatsiooniks, praeguse Eesti Orienteerumislühi eelkäijaks.

1920. aastatel kasutati valdavalt tsariaegseid tollverstaseid (1:~42 000) ja tollpooleverstaseid (1:~21 000) kaarte. 1960. aastatel olid kasutusel kõik kättesaadavad kaardid ja plaanid: topokaardid, maakorraldusplaanid jpm. Kalle Kalm mäletab hästi jooksmist 1:25 000 mõõtkavas lilla-valgete valguskoopiate järgi, kus reljeefi polnud näidatud, olid vaid teed, raudteed, veekogud, sood ja sihid. Et tema tollases õpipäias Tartu 5. keskkoolis korraldati nii päevaseid kui ka õiseid orienteerumisevõistlusi, sai ta midagi sellest spordialast ka koolipõlves teada. Pealegi polnud tulemused just kehvade killast. Need koolipõlvevõistlused olid olemuselt tänapäeval rakendusorienteerumiseks arvatavad patrullvõistlused paaridele.

Tõsiselt kiindus Kalle Kalm aga orienteerumisse alles pärast sõja-

väeteenistuses, mis möödus Viljandis asuvas langevarjurite üksuses – seal sai aga luurajatarkustele lisaks hea füüsilise ettevalmistuse. Orienteerumiseljapäevakutele läks ta 1973. aasta suvel kasuvenna õhutusel ja seal talle M3 klassis vastast ei leidunud. Nii see sport tuli. Tuli nii, et tulevane Eesti meister jättis 1974. aasta naljapäeval ehk 1. aprillil päevapealt suitsetamise maha ja hakkas treenima. Ise ja ilma treenerita.

SAA KAARDIST ARU

“Üritasin kaardist aru saada,” selgitab ta ise. “Tihti sõitsin üksipäini linnast välja mõnele neljapäevakukaardile ja tegin kaarditreenni.” Seda kaardist aru saamise vajadust nimetab Kale Kalm algaja orienteeruja peamiseks ülesandeks. “Algaja peamine viga on see, et ta ei saa kaardist aru.”

Algaja peamine viga on see, et ta ei saa kaardist aru. Kui kaart juba arusaadav, saab orienteeruja teha vaid ühe vea: jookseb liiga kiiresti.

Juba mõne aasta pärast oligi ta metsa vahel kaardijoonistajana. 1976.–1977. aastal tegi ta oma esimesi kaardi joonistamise katseid koos teiste tuntud ja vähemtuntud kaardimeistritega. Kalmu esimene iseseisev kaart valmis 1979. aastal tema lap-

sepõlvemaadel Elva lähedal Vitipalus ühel Eesti parimal orienteerumismaastikul. Elukutseline kaardijoonistaja on ta 1987. aastast, selle ajaga on ta teinud 125 ofsett-trükis kaarti (lisaks arvutikaarte, mille tiražeerimisest tegijal endal ülevaadet pole) ja kaardistanud ~350 km². Mitte üksnes Eestis, vaid ka Rootsis, Soomes, Norras, aga ka Kasahstanis, Gruusias ja 1987. aastal isegi Tšetšeenias Vedeno küla all eelmäestikus.

Algajail orienteerujail soovitab ta kaardi mõistmiseks proovida seda ise joonistada – kaardistatagu või

Noorena tiptasemel orienteerumist harjastanud Kalle Kalm on üks Eesti parimaid orienteerumiskartograafe. Foto: Ivar Jõesaar

koduõue. Juhatuseks ütleb ta oma õpetajalt Arne Kivistikult saadud põhitarkuse: "Kompassiga tuleb määrata suund ja sammudega mõõta kaugused, saadud andmed kanda kaardile." Samas tunnistab Kalm, et tõsiseks tegijaks saab selles valdkonnas alles siis, kui on kaardistatud 100 km².

Orienteerumiskaart erineb topokaardist värvide tähenduse ja tingmärkide poolest, ka on seal tihti kajastatud seda, mida topokaart ei kajasta, – näiteks roheline värv (mis topokaardil tähistab madalikke) intensiivsuse abil metsade läbitavust –, või kujutatud objekte – nagu metsloomade söödasõimed või üldse kõik vähemalt inimesekõrgused pisiobjektid –, mida topokaardile ei kanta.

MuudELgi värvidel on topokaardist erinevad tähendused: kollane näitab lagedat ala, pruunid jooned aga künkaid, lohke, auke ja muid pinnavorme. Lilla triibutusega märgitakse nn keelualad – s.t need paigad, kust läbi joosta ei tohi. Lisaks sellel peab iga orienteeruja juba enne metsa minekut teadma, et teise mehe viljapõllust ja koduõuest (kaardil kollakasroheline) läbi ei minda. Samas pole orienteerumiskaardile märgitud koordinaate, ei panda kirja jõe sügavusi ega metsa kõrgust, enamasti ei kanta peale kohanimesid.

Ent Kalle Kalm soovib algajail proovida liikuda igasuguste kaartidega, olgu selleks siis mõõtkavaga 1:20 000 põhikaart, linnaplaan, kinnistuplaan või mis tahes.

ÄRA JOOKSE LIIGA KIIRESTI

Kui kaart juba arusaadav, saab orienteeruja teha vaid ühe vea: jookseb

liiga kiiresti, selgitab Kalm. Pigem tasub hetkeks seisatada ja mõelda. Üks põhitõdesid: tea alati, kus sa oled ja kuhu pead välja jõudma.

Kaarditrenni aga tulebki teha just maastikul. "Vahekord peaks olema selline, et üks tund klassis, kümme metsas," räägib Kalm.

Päris tubase tööta aga orienteerujaks ei saa. Kalm tunnistab, et teemakohase kirjanduse lugemine aitas teda omal ajal palju. Alustada soovib ta näiteks Arne Kivistiku ja Tõnu Raidi "Orienteeruja käsiraamatust" (Tallinn 1986), kuid kasuks tuleb igasugune asjakohane kirjandus. Kes aga rohkem arvutiinimene, võiks alustada leheküljelt www.orianteerumine.ee, kus samuti põhiteadmiste juurde juhatakse.

Orienteerumispäevakutel, mida paljudes Eesti linnades ja maakondades korraldatakse, näitavad, et metsa all tuiskab ringi keskmisest paremini haritud rahva- ja tegevsporlaste seltskond, enamasti juba lapsedki maast-madalast kaasas. "Orienteerumine nõuab, et inimesel oleks lisaks heale füüsilisele ka ergas vaim – see ala nõuab mõtlemist, peaga tööd, mida üksnes füüsilise treeninguga ei saavuta," ütleb Kalm.

ORIENTEERUMINE MITMEKESISTUB

Kui tavanimene oskab vahet teha eelkõige sportliku suundorianteerumise ja kontrollpunktides ülesannete lahendamist nõudva rakendusorianteerumise (mis ka sõjaväeliste patrullvõistluste telgala) vahel, siis tegelikult on pilt kirevam ja põnevam.

"Kogu orienteerumismaailmas kehtivad ühed ja sama tingmärgid," ütleb kartograaf Kalm. "Lisaks sellele joostakse võistlusdistantse kindlates mõõtkavades kaartidega." Distanti ei mõõdetata aga distant

si distantsi läbitavate meetrite ega kontrollpunktide vahemaadega, vaid ajas – täpsemalt potentsiaalsete võitja ajas.

Orienteerutakse ka jalgrattal, suuskadel, süsta ja kanuuga, hobusel ja isegi ratastoolis. Suusatades harrastatakse eelkõige suundorianteerumist.

Nõukogude Liidus harrastati palju märkeorianteerumist, kus tähistatud rajal paiknevatid kontrollpunkte tuli nõelatorkega kaardile kanda. Praegu katsetatakse rahvusvahelist märkeorianteerumise varianti, kus seoses elektroonilise märkesüsteemi kasutuselevõtuga tuleb tähistatud rajal paiknevate rohkete kontrollpunktide hulgast valida õige.

Et orienteerumisvõistlused ka pealtvaatajatele atraktiivsemad oleksid, on viimastel aastatel kogunud populaarsust uus ala – linnasprint. Linnasprintide kaartidel on kasutusel omad tingmärgid ja kaardidki näevad välja teistsugused. Üks selline kaart on hiljuti valminud Tartu Toomemäe kohta ja sellega joostakse 7. mail Euroopa orienteerumismeistrivõistluste ja maailmakarikasarja linnasprinti etappi.

Tänavu alanud terviseprojekti "Liigu kaardiga" eesmärgiks on teadvustada, et igaühel on võimalik harrastada orienteerumist. Kuigi projekt keskendub eelkõige kooliõpilastele, on kavas luua selle käigus 40 uut orienteerumiskaarti, mis loodetavasti toovad orienteerumismaastiku paljudele lausa akna alla – see aga tähendab, et tulu ei tõuse üksnes õpilastele, nende seas noorkotkastele ja kodutütardele, vaid kõigile huvilistele, sealhulgas orienteerumishuviga kaitseliitlastele.

Eesti Orienteerumislüütu kuulub praegu üle 35 maakondliku orienteerumisklubi. Kokku on Eestis umbes 5000 orienteerumisspordi harrastajat. **KK!**

Orienteerumine nõuab, et inimesel oleks lisaks heale füüsilisele ka ergas vaim – see ala nõuab mõtlemist, peaga tööd, mida üksnes füüsilise treeninguga ei saavuta.

TABEL

ORIENTEERUMISALAD JA KASUTATAVAD KAARDID

DISTANTS	VÕITJA AEG	KAARDI MÕÕTKAVA	MÄRKUSED
Orienteerumissprint	10–15 min	1:4000 või 1:5000	–
Lühirada (middle distance)	35–40 min	1:10 000 (lubatud ka 1:15 000)	–
Tavarada (classic)	1,5 h	1:15 000	–
Pikk rada ehk maraton	2,5–3 h	–	harrastatakse Eestis
Rogain	8–24 h	1:30 000 kuni 50 000	patrullvõistlus, valikorianteerumine

“Vastaja võidab alati” on Kaitse Kodu! noortelehe Proovikivi nuputamisrubriik. Siin hakkavad ilmuma 10 küsimusest koosnev ajaloo ja Eesti teemaline viktoriin ning kaardi- ja orienteerumisülesanded. Edaspidi lisandub ehk muudki huvitavat. Küsimused on mõeldud kodutütre- ja noorkotkaealistele ehk 8–16-aastastele õpilastele.

TÄHELEPANU!

Suur küsimisvõistlus “KÜSIMINE TEEB TARGAKS” on alanud!

Ootame 31. märtsiks aadressil postkast@kaitseliit.ee sinu koostatud kümnet küsimust, teemaks ajalugu, Eestimaa, kodukaitse, sõjandus ja kõik muu, mida arvad sobivat Kaitse Kodu! noortelehe temaatikaga. Lisage ka õiged vastused ja loetelu kasutatud kirjandusest. Parimad küsimustikud ilmuvad Kaitse Kodu! noortelisa rubriigis “Vastaja võidab alati”.

VASTAJA VÕIDAB ALATI

1. Kes oli see helilooja, kes sündis 1961. aastal Jõgeval ja kelle viis uusärkamisaegset menulaulu löid laineid laulva revolutsiooni päevil?

2. Nimetage kõik kolm 1918. aastal loodud päästekomitee liiget.

3. Pildil olev mõis kuulus aastatel 1923–1940 Johann Laidonerile. Praegu asub seal Kindral Laidoneri Muuseum. Mis mõis see on ja kuidas sai see Johann Laidoneri omandisse.

4. Ta sai 1918. aastal Eesti kindralmajoriks. Vabadussõjas oli ta üks Eesti rahvusväeosade loojaid ja Viru rinde ülem. Küsitav on olnud kahel korral Eesti kaitseminister. Veel oli ta Tartu linnapea (sai tartlaste seas tuntuks korda armastava linnapeana). Mullu möödus tema sünnist 130 aastat. Kellest käib jutt?

5. Mis nime kandvat Viljandi ajalehte toimetas alates 1878. aastast Carl Robert Jakobson?

6. Kes on pildil? Kuhu ta on maetud?

7. 1980. aastal puhkesid pärast Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni vahelist jalgpallimatši noorterahutused, mille põhjuseks oli ühe kontserdi ärajätmine. Mis ansambli kontsert jäeti võimude nõudel ära?

8. Kes on järgnevate tuntuks laulnud luuleridade autor?

*Su valu südames mul keeb,
su õnn ja rõõm mind rõõmsaks teeb,
mu isamaa, mu isamaa.*

9. Sellel Paul Delaroche'i 1838. aastal valminud maalil on kujutatud üht maailma legendaarseimat riigi- ja väejuhti? Keda? Milline Tallinna linnaväljak on kandnud aastatel 1910–1923 tema nime? Miks?

10. Nõukogude ajal hävitati Eestis enamik Vabadussõja monumente. Milline neist taastati esialgsel kujul esimesena? Millal?

Küsimused koostas Tartu Kivilinna Gümnaasiumi 9. klassi õpilane Ants Siim.

Vastuseid ootame aadressil postkast@kaitseliit.ee 31. märtsiks 2006. Parimate vahel loositakse Kaitseliidu sümboolikaga auhinnad.

ÕPI ORIENTEERUMA

Tänavuse Kaitse Kodu! noortekülgedel hakkavad ilmuma orienteerumis- ja kaardiülesanded, mida koostab kartograaf Kalle Kalm. Käesolevas numbris on neid koguni kaks. Vastuseid mõlemale küsimusele ootame 31. märtsiks 2006 aadressil postkast@kaitseliit.ee. Õigesti vastanute vahel loosime välja Kaitseliidu sümboolikaga meeneid, kogu aasta õigeid vastuseid saatanute vahel aga orienteerujale vajaliku üllatusauhinna.

KAARDIMOSAIIK

Lõigake välja tagakaane siseküljel olevad kaarditükid ja pange kaart kokku. Kaardi nurgas asub ühe Eesti orienteerumisklubi embleem. Millise?

Kaardimosaiiki aga pange kokku veel kordi ja kordi. Et asi oleks huvitavam, võistelge sõpradega aja peale. Selline harjutus treenib hästi silmamälu ja tähelepanu ning nendest oskustest on metsas orienteerudes palju kasu.

TUNNE KAARDIMÄRKE

Orienteerumiskaartidel ja topograafilistel kaartidel kasutatakse erinevaid kaardimärke ja ka värvide tähendus on neil erinev. Kas sa tead, milles on vahe?

1. Millised jooned on topograafilistel kaartidel vertikaalse raamjoone osad?

2. Mida kujutatakse topograafilistel kaartidel rohelist värvi alana?

3. Mida kujutatakse 1:20 000 põhikaartil kollase alana?

4. Mida tähendab see märk põhikaardil ja mida topograafilisel kaardil?

5. Mida tähendab see märk põhikaardil?

6. Kuhu on orienteeritud meridiaanjooned orienteerumiskaardil?

7. Mida näitab violetne vertikaalne triibutus orienteerumiskaardil?

8. Mis tähendus on rohelisteks värvitud aladel orienteerumiskaardil?

9. Mida tähendab see märk orienteerumiskaardil?

10. Mida tähendab see märk orienteerumiskaardil?

LAURI 2006	Sõjaline tugiala	<i>Ruma</i>		Religioon	Karusmari										
Veidi	→			↓	↓										
<i>Ruma</i>		Ese													
Sõjaline rünnak	→	Korvpallur													
Theodore	→	↓		Kiirendus											
Koputusele järgnev hõige	→			↓											
Jõgi Venemaal	→				Karl Suur	Koloonia	<i>Ruma</i>	Järjest. tähed	Antenni osa	Uudisteagentuur	Suurtükimürsk	Ühes. tähed	<i>Ruma</i>		
<i>Ruma</i>		Luteetium		Vene mitmikmürsuheitja	↓	↓		↓	↓	↓	↓	↓	Minister		
Tagasimine	→	Piiblitegelane		lial			Auaste sõjaväes	→					↓		
Vana moodne naise nimi	→				Võrgunõel	→		↓	Sage tänavanimi	→			Küla Rakke vallas		
					Õnne tn. elanik	↓			Rododendron	↓			↓		
<i>Ruma</i>	Samarium	→		Koduloom	→						Tantsusamm	→			
	Granaadiheitja	↓		Ruttukõnek.	→						Ohutus tehnika	→			
Tugipunkt	→			Põlismets	→				Jõgi Mongoolias	→					
				Advokaat	→				Ameriitium	↓					
Audio-video	→		Stanley										RUTIKU		
<i>Ruma</i>		Naisenimi	→				Ue-nägu	→			Laskma inglise k.	→			
		Lapsevanem	↓				Mängukaardid	↓			Kokkukukumine	↓			
Üksinda ringi kõndiv	→				Asi	→			Lennufirma	→			Teatud revolver		
					Noot	↓			Spordiühing Soomes	↓			↓		
Suurriik	→			Sage jututeema	→		10 ⁻¹⁸	→			Indium	→			
							Läbi-	↓			ILIESCU	↓			
Sage suurtükiväe	→								Alevik Tartum.-l	→					
									Elus	↓			Alevik Tartumaal		
<p>Ristsõnad kogenud lahendajatele</p> <p>Veebruarinumbris Onu Uno ristsõna nr 20000</p> 					Metallihistõõ tehnika	→							Alevik Tartumaal		
					Dekaliiter	→			HAAVA	→			↓		
									Liitium	↓					
<i>Ruma</i>					Edev	→					Õppeaasta	→			
Sõjaline allüksus	→														

Haanjas peeti Kaitseliidu suusameistrivõistlused

Kuendat aastat peeti Kaitseliidu murdmaasuusatamise meistrivõistlused Haanja kooli suusaradadel. Päikesepais-teline 4. veebruar üllatas üheteistkümnest Kaitseliidu malevast Võrumaale saabunud suusasportlasi 22 külmakraadiga, seetõttu võistlesid naised ja tüdrukud 3 km ning poisid ja mehed 5 km rajal. Nagu ka mitmel varasemal aastal soosisid ilm ja maas-

tik Lõuna-Eestist pärit sportlasi. Ehk on selline koduseinte toetuse kartus viimas-tel aastatel Kaitseliidu suusavõistlustest osavõttu kahandanud – seekord oli regist-reerunuid 146, kellest osa loobus pakase tõttu. Äkki peaks järgmisel aastal võistlus-paika muutma? Võrumaa malev teenis 645 punktiga üldeksikoha ja parimad olid ka Võrumaa noorkotkad 167 punktiga. **KK!**

Võistkondlik paremusjärjestus

Koht	Malev	Punkte
1.	Võrumaa	645
2.	Sakala	575
3.	Alutaguse	499

Individuaalne edetabel

Kaitseliitlased (5 km)

Koht	Võistleja	Malev	Aeg
1.	Uku Vislapuu	Võrumaa	12:43.1
2.	Jaan Kallak	Sakala	12:54.5
3.	Hanno Priks	Sakala	14:39.9

Meesveteranid (5 km)

Koht	Võistleja	Malev	Aeg
1.	Toivo Juhansoo	Kaitseliidu peastaap	16:01.5
2.	Margus Rein	Tallinn	16:20.8
3.	Ants Kuusik	Sakala	16:55.9

Naiskodukaitse (3 km)

Koht	Võistleja	Ringkond	Aeg
1.	Li Vene	Võrumaa	10:06.8
2.	Katrin Priks	Sakala	11:27.2
3.	Mari-Heleen Männik	Sakala	12:14.6

Noored Kotkad (5 km)

Koht	Võistleja	Malev	Aeg
1.	Rommi Järvesoo	Sakala	15:12.0
2.	Lauri Sild	Võrumaa	15:54.5
3.	Tõnis Tulp	Viru	16:07.4

Kodutütred (3 km)

Koht	Võistleja	Ringkond	Aeg
1.	Kris Rohtla	Sakala	10:25.9
2.	Mirjam Rauba	Võrumaa	10:40.4
3.	Sigrid Külaots	Jõgeva	11:52.3

VÄLIKOKA RETSEPTIRAAMATUST

Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem ELLE VINNI soovitat:

PANNIKARTUL LIHAGA

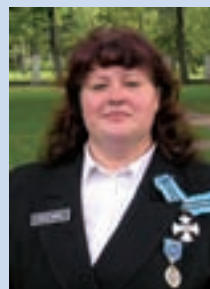
KOOSTISAINED	1 INIMENE (4,5 DL)	10 INIMEST	100 INIMEST
kondita veiseliha	75 g	750 g	7,5 kg
kondita sealiha	75 g	750 g	7,5 kg
kartulikuubikud	250 g	2,5 kg (3 dl)	25 kg
toidurasv	15 g	150 g	1,5 kg
mugulsibul (kollane)	30 g	300 g (6 dl)	3 kg
sool	1 g	1–2 tl	0,25–0,5 dl
pipar	0,1 g	0,5 tl	1 sl

Valmistamine

Koori ja haki sibul. Puhasta liha ja lõika 1x1x1 cm suurusteks tükkideks. Aja rasv pannil kuumaks. Prae liha ja sibul praepannil. Pruunista kartulikuubi-kud praepannil ja maitsesta. Sega kõik ettevaatlikult katlas kokku, ära tükke purusta. Maitse. Serveeri koos punapeediga.

Näpunäide

Kui kasutatakse toorest kartulit, tuleb see kõigepealt keeta ja jahutada, al-les siis koorida ja kuubikuteks lõigata. Kartulit võib ka toorelt praadida, ent see võtab kauem aega.

SUMMARY

ESTONIAN DEFENCE FORCES ORGANIZE ITS FIRST SEA PARADE ON VICTORY DAY

Victory Day's parades have been organized as army parades in different Estonian county centers 14 times already. This year it is Saaremaa's turn. Estonia as the second sea-country besides the United Kingdom will have a worthy opportunity to organize its national holiday's parade as a sea parade. Our Victory Day's parade will take place on June 23th in the new deep-sea-harbour in the bay of Kõrve in Saaremaa. Pp. 7–9.

WHAT HAPPENS DURING THE FIRST MONTHS ON MISSION?

The chaplain of Estonian Peace operation Center lieutenant Gustav Kutsar analyses based on the long experience of the peacekeepers with what kind of changes and dangers one must consider being far away from home in the mission area. As the preparation for the mission has been straining and the men are ready for adventurous ordeals the current calm situation on the Balkans is for many hard to handle. Pp. 15–17.

ABOUT SORTING SYMBOLIC OF DEFENCE FORCES

During the early years after regaining independence re-created subunits of Kaitseliit as well as the units of defence forces used its former medals for favors to acknowledge the best militants as there were no other medals yet. Today when there are different administrative medals and various other ways to award the best, it is necessary for the military units to sort the statutes of the medals and to improve them according to the pre-mentioned order. Pp. 22–23.

LOE ÜLEASNDE KIRJELDUST LK 40.

Group 4 Securicor on rahvusvaheline turvateenuseid osutav kontsern, kus töötab 360000 inimest rohkem kui 100 riigis. Eestis esindab kontserni rohkem kui 4000 töötajaga AS Falck Eesti. AS Tallinna Lennujaam on Põhja-Euroopa tunnustatud ja kiiresti arenev lennujaam, mida läbib üle miljoni reisija aastas. AS Falck Eesti ülesanne on tagada Tallinna Lennujaama territooriumi valve ning lennueelne julgestuskontroll.

Seoses Tallinna Lennujaama laiendamisega võetakse täiendavalt tööle

LENNUNDUSJULGESTUSE SPETSIALISTE

Töö kirjeldus

Lennueelne julgestus Tallinna Lennujaamas

Nõudmised kandidaadile

- keskharidus
- vähemalt 20-aastane EV kodanik
- eesti keele oskus kesktasemel

Falck Eesti pakub

- huvitavat ja vastutusrikast tööd kiiresti arenevas kaasaegses keskkonnas
- mitmekülgset koolitust
- karjäärivõimalust
- vahetustega tööd
- vajadusel ühiselamukohta

**Konkursil osalemiseks tulla AS Falck Eesti Värbamiskeskusesse, Mustamäe tee 5.
Avatud E,T,N,R 9-17, K9-19. Lisainfo tel 688 8393 ja lühinumbril 133 22**

